

СЪДЪРЖАНИЕ

Анализ

Йордан Христосков, Христина Митрева – Анализ относно здравноосигурените лица в България за периода януари 2000 – декември 2003 г. на база Персоналния регистър на НОИ 4

Осигуряването в числа

Ахмед Абдиев – Бюджетът на държавното обществено осигуряване през 2004 г. 7

Здравно осигуряване

Аспасия Петкова – Дейността на Националния осигурителен институт по изясняване и доказване на актуалния здравноосигурителен статус на осигурените лица 10

Пенсии

Зоя Славова – Средни показатели за пенсиите към 31.12.2002 г. по пол и възрастови групи 14

Втора пенсия

Размер на преведените суми от НОИ към професионалните и универсалните пенсионни фондове 18

Партньори

Елена Проева – Новите бази на “Профилактика, рехабилитация и отдих” ЕАД, София 22

Международни дейности

Христина Митрева – Из европейския опит 24

Представяме ви...

Боян Боянов – Районно управление “Социално осигуряване” – Ловеч 28

Празникът

Валентина Минчева – 11 ноември - Свети великомъченик Мина и Ден на социалното осигуряване 31

Бюлетин на Националния
осигурителен институт

Година II, брой 5-6, 2003

Редакционна колегия:

Христина Митрева - председател
Валентина Кръстева
Даниела Асенова
Теодора Нончева
Марин Калчев
Йосиф Милошев

Отговарящ за броя:

Зоя Славова

Коректор Валентина Минчева
Предпечат Калина Минчева
Печат Печатна база на НОИ
Формат 60 x 90/8
Печатни коли 5

Адрес на редакцията

1303 София,
бул. "Ал. Стамболийски" № 62-64
Тел: 02 926 1010
02 926 1234
web: www.nssi.bg
ISSN 1311 - 9656

КАК ЩЕ ОТБЕЛЕЖИМ КРАЯ НА 2003 Г.

Приключи още една година от реформата на социалното осигуряване в България.

За Националния осигурителен институт тази година беше пълна с много предизвикателства и напрежение, защото за първи път открито се започна борба със заетите в неформалната икономика и с нелоялната конкуренция между работодателите, които не осигуряват своите работници и служители. Важен акцент в постигане основните цели на реформата беше и реализирането на постигнатата договореност между всички заинтересовани страни (Правителство, Министерство на труда и социалната политика, НОИ, синдикати и работодатели) за защита правата на осигурените лица по отношение осигуряването им върху реалните доходи, а не върху фиктивни, по-ниски доходи. Двете политики, които Правителството предложи от началото на 2003 г. – регистрацията на трудовите договори и въвеждане на минимални осигурителни прагове по икономически дейности и основни квалификационни групи професии, дадоха своите положителни резултати, които се изразяват както в по-високата събираемост на приходите от осигурителни вноски, така и в изграждането на нова осигурителна култура. Създаде се нова, благоприятна среда за коректно изпълнение на трудовите и осигурителните задължения от страна на работодателите и осигурените лица и по-стриктно спазване принципите на социалното осигуряване – размерите на получаваните обезщетения и пенсии да съответстват на приноса в осигуряването (продуктивност и доходи, върху които са правени осигурителните вноски).

Най-общите резултати от реализирането на двете политики на Правителството, както и от по-добрата икономическата ситуация в страната и заетост през 2003 г. са следните:

- За фондовете на държавното обществено осигуряване през 2003 г. са събрани с 405,4 млн. лв. повече приходи от осигурителни вноски в сравнение с 2002 г.;
- За здравноосигурителни вноски (приходи на НЗОК) – с 28,7 млн. лв. повече в сравнение с 2002 г.;
- За фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване – професионалните и универсални пенсионни фондове от втория стълб – нарастване с 14,4 млн. лв. спрямо предходната година.

Балансът на консолидирания бюджет на държавното обществено осигуряване за 2003 г. (по предварителни данни) показва, че брутните приходи възлизат на 2949,3 млн. лв., брутните разходи са 3861,8 млн. лв., трансферите от Републиканския бюджет – 494,9 млн. лв., и субсидията за покриване на недостига от средства в бюджета на ДОО – 427,5 млн. лв. Субсидията от 427,5 млн. лв. включва както плановата субсидия в размер на 382,7 млн. лв., така и 44,7 млн. лв. за изплащане на допълнителна сума към пенсиите за м. декември 2003 г. (коледната добавка). От определените с ПМС № 266 от 13 ноември 2003 г. 113 млн. лв. за коледна добавка бяха използвани само 44,7 млн. лв. Останалите средства бяха осигурени от икономии в разходите за помощи и обезщетения по КСО и административна издръжка в консолидирания бюджет на ДОО. И през 2003 г. не беше използван резервът за реформата в социалното осигуряване в размер на 60 млн. лв. Това показва, че бюджетът на държавното обществено осигуряване за 2003 г. приключи със значително по-малък недостиг (от около 130 млн. лв.) в сравнение със заложения в ЗБДОО.

Началото вече е поставено и дава основателни надежди, че реформата започва да реализира своите цели. Оттук нататък обаче е много важно да продължат да се гарантират и отстояват логиката и основните параметри на тази реформа и в нея отговорно да участват всички заинтересовани страни – Парламент, Правителство, Министерство на труда и социалната политика, Национален осигурителен институт, представителни организации на работодателите и синдикатите, неправителствени организации и др. Само по този начин добрите резултати, постигнати досега, ще бъдат продължени и умножени във времето, за да отговорят на очакванията и потребностите на българското общество за справедливо и гарантирано социално осигуряване.

Христина Митрева,
гл. директор и гл. актюер на НОИ

АНАЛИЗ ОТНОСНО ЗДРАВНООСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА В БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА ЯНУАРИ 2000 – ДЕКЕМВРИ 2003 Г. НА БАЗА ПЕРСОНАЛНИЯ РЕГИСТЪР НА НОИ

Йордан Христосков, управител на НОИ
Христина Митрева, главен актюер на НОИ

При подготовката на информацията за пациентските листи, съгласно договореността между НОИ и НЗОК от септември 2003 г., беше решено първоначалната информация да се предостави за периода от 1 януари 2000 до 31 май 2003 г. включително. **Към тази дата (31.05.2003 г.) статистиката беше следната:**

❖ **брой лица без нито една здравноосигурителна вноска** за посочения период – **398 016**, в т.ч. по възрастови групи:

- от 19 – 30 г. – 126 330 лица;
- от 31 – 40 г. – 96 877 лица;
- от 41 – 50 г. – 91 663 лица;
- от 51 – 60 г. – 72 399 лица;
- от 61 – 64 г. – 10 747 лица.

❖ **брой лица с прекъснати здравноосигурителни права (с повече от три неплатени здравноосигурителни вноски или неподадена информация в Персоналния регистър на НОИ) – 2 531 349**, в т.ч. по възрастови групи:

- от 19 – 30 г. – 983 935 лица;
- от 31 – 40 г. – 614 611 лица;
- от 41 – 50 г. – 522 218 лица;
- от 51 – 60 г. – 376 664 лица;
- от 61 – 64 г. – 33 921 лица.

❖ **общопрактикуващи лекари с прекъснати здравноосигурителни права – 1148** или 21,5% от регистрирания брой на общопрактикуващите лекари в НЗОК.

Към 21 януари 2004 г. информацията по посочените по-горе показатели е както следва:

❖ **брой лица без нито една здравноосигурителна вноска** за посочения период – **305 646**,

в т.ч. по възрастови групи:

- от 19 – 30 г. – 93 956 лица;
- от 31 – 40 г. – 77 451 лица;
- от 41 – 50 г. – 73 447 лица;
- от 51 – 60 г. – 52 540 лица;
- от 61 – 64 г. – 8 252 лица.

❖ **брой лица с прекъснати здравноосигурителни права – 2 226 210**, в т.ч. по възрастови групи:

- от 19 – 30 г. – 861 502 лица;
- от 31 – 40 г. – 544 973 лица;
- от 41 – 50 г. – 464 470 лица;
- от 51 – 60 г. – 335 925 лица;
- от 61 – 64 г. – 19 340 лица.

По-голямата част от нередовните здравноосигурени лица са работници и служители, на които работодателят не е изплащал трудовите вознаграждения и не е подавал декларации в Персоналния регистър на НОИ. На тези работодатели са съставени актове за начет и са наложени административни глоби, но поради финансови затруднения те са нередовни към НЗОК. С последните промени в Закона за здравното осигуряване осигурителните права на работниците и служителите се признават, ако вноските не са направени по вина на работодателя. **Така общият брой на гражданите с реално нарушени здравноосигурителни права на практика става под 1 милион души.**

❖ **общопрактикуващи лекари с прекъснати здравноосигурителни права – 807** или 15,2% от регистрирания брой на общопрактикуващите лекари в НЗОК.

За периода **1 октомври 2003 – 21 януари 2004 г.** броят на подадените декларации за здравно осигуряване

гуряване в Персоналния регистър на НОИ (обр. 1, 3 или 4) е **16 256 589**, като броят на лицата с първа декларация обр. 1, 3 или 4 е **261 586**.

Общият брой на представените документи за признаване на здравноосигурителни права е 50 179 за 30 871 лица. Общият брой на месеците, включени в тези документи, е 612 844, т.е. средният брой оправдани месеци на едно лице с признати здравноосигурителни права по документи е 19,8 месеца.

Към 21 януари 2004 г. броят на лицата с разсрочени задължения е 10 471, а сумата за разсрочване (главница + лихва) – 2961,3 хил. лв., в т.ч. главница – 2213,1 хил. лв., и лихва – 748,2 хил. лв. Средно на едно лице, което е получило разрешение за разсрочване на дължимите здравноосигурителни вноски, се пада по 203,20 лв. главница и 68,7 лв. лихва.

Проблемните съвкупности лица с прекъснати здравноосигурителни права могат да се разпределят в следните групи:

❖ **Земеделски производители**

По данни на НСИ от изследването за работната сила броят на земеделските производители за периода януари 2000 – декември 2003 г. средногодишно е около 250 хил. души.

Министерство на земеделието е подало информация на НОИ (след многократни настоявания по официален и неофициален ред) **данни към 17.07.2003 г. за 72 709 земеделски производители, регистрирани в регистрите** на земеделските производители към областните дирекции “Земеделие и гори”. От тях 807 имат невалидни ЕГН и не могат да се добавят към персоналния регистър на НОИ. Останалите са добавени към регистъра на осигурените лица и в момента се прави засичане за кои от тях са подавани декларации за здравно осигуряване и за кой период. Информацията се обработва на териториално ниво и се правят уточнения с областните дирекции “Земеделие и гори”.

❖ **самоосигуряващите се лица**

По данни на персоналния регистър на НОИ и регистъра на приходите броят на самоосигуряващите се лица, които са внасяли здравноосигурителни вноски по години е както следва:

2000 г. – 267 672 лица;
2001 г. – 240 833 лица;
2002 г. – 220 735 лица;
2003 г. – 240 580 лица.

Проблемът тук е, че не може да се определи точно какъв е броят на самоосигуряващите се лица, които редовно са внасяли здравноосигурител-

ни вноски за целия период, тъй като има голяма мобилност в тази категория лица и немалка част от тях са променяли статута си на осигурен през този период, поради замразяване, спиране или закриване на дейността на фирмите. До 2002 г. тези лица бяха задължени да осигуряват и зависимите членове на семейството, но поради посочените погоре причини те не са го правили и затова броят на изцяло неосигурените или на такива с нарушени здравноосигурителни права, които са свързани с тези лица, е значителен.

❖ **Неосигурени на друго основание**

Към самоосигуряващите се лица се причисляват и лицата, които не са осигурени на друго основание и те също трябва да се осигуряват за своя сметка. Информацията в Персоналния регистър на НОИ за тези лица е:

2000 г. – 56 703 лица;
2001 г. – 43 939 лица;
2002 г. – 37 607 лица;
2003 г. – 66 290 лица.

❖ **Социалнослаби с право на социално подпомагане**

При разработване бюджета на НЗОК по години броят на социалнослабите лица с право на социално подпомагане и на зависимите членове на техните семейства варира от 760 хил. до 815 хил. лица. В Персоналния регистър на НОИ по години този брой е както следва:

2000 г. – 279 896 лица;
2001 г. – 320 788 лица;
2002 г. – 344 409 лица;
2003 г. – 263 669 лица.

Данните в Персоналния регистър на НОИ са агрегирани по години на базата на подадените декларации от общините (до края на май 2003 г. и от службите за социално подпомагане към АСП след тази дата) за лицата, на които са внасяни здравноосигурителни вноски, но и тук също не може да се твърди, че за тези лица и за неосигурените членове в техните семейства са правени непрекъснати здравноосигурителни вноски и те нямат нарушени права. Голям брой общини оспорват задълженията си да осигуряват социалнослабите граждани, ако те не са подали декларация и водят съдебни дела срещу НОИ за съставените актове за начет. По-голямата част от тези общини не са подали информация за Персоналния регистър на НОИ.

В групата на социалнослабите попада и един немалък контингент от лица, които не получават месечна социална помощ от службите за социално подпомагане поради постоянното им движение

по територията на страна, или поради самоизключването им от всякаква форма на контакт с институциите. По-голямата част от тези хора са неграмотни и прибягват най-вече към спешна медицинска помощ. Присъствието им в пациентските листи или е резултат от случаен избор или пък са включени там без тяхно знание. За тази група лица е по-добре да се мисли за някаква форма на минимално здравно обезпечаване, отколкото за задължително здравно осигуряване.

❖ Студенти и войници на наборна военна служба

НОИ е постигнал договореност с висшите учебни заведения до края на февруари 2004 г. да подадат необходимата информация в персоналния регистър на НОИ за всички лица със статут на студенти за периода 2000–2003 г. и да внесат дължимите осигурителни вноски, ако има забавяне на тези вноски.

Договорено е и с военните окръжия и Генералния щаб да се изпрати информация по съответния ред (в секретния регистър на НОИ), за да се признаят здравноосигурителните права на военнослужащите на наборна и на кадрова военна служба.

❖ **Работници и служители, наети от работодател, на които не се изплащат възнаграждения** или се изплащат със значително забавяне и поради тази причина не се подават и декларации за здравно осигуряване.

Ако се анализира информацията от регистъра на трудовите договори, Персоналния регистър и регистъра на приходите, броят на тези лица е 1 496 960 души. Това означава, че работодателите носят отговорност за здравното осигуряване на тези лица и ако те изпълнят своите ангажименти, то тези лица ще станат с редовни здравноосигурителни права. На практика с последните промени в Закона за здравното осигуряване осигурителните права на тази категория работници и служители се признават. **Така общият брой на гражданите с реално нарушени здравноосигурителни права намалява до 730 хиляди души, при положение, че всички те са били в трудови правоотношения в периодите, когато липсва за тях информация в Персоналния регистър на НОИ по посочените по-горе причини.**

❖ Продължително отсъстващи от страната български граждани

Усилията на НОИ да получи информация за броя на пребиваващите зад граница лица, които имат само българско гражданство, засега не дават резултат. По приблизителни оценки това са между 320 и 400 хиляди души, по-голямата част от които са в

пациентските листи, но на практика не ползват здравна помощ. Повечето от тях дори не знаят, че са длъжни да се осигуряват здравно и по време на отсъствието им от страната. Поради това в закона за здравното осигуряване е необходимо да се създаде възможност за временно спиране на осигуряването при по-продължително отсъствие от страната и неговото възобновяване след завръщане. Придобиването на права след възобновяването може да става или като са платени най-малко три вноски или веднага след плащането на първата вноска.

Като заключение може да се каже, че основната причина за големия брой български граждани без нито една здравна вноска или с прекъснати осигурителни права се дължи на следните причини:

- Отсъствието на контрол от страна на НЗОК за дълъг период от време е създавало впечатление у работодателите, ведомствата и самоосигуряващите се лица, че може и да не изпълняват задълженията си по Закона за здравното осигуряване;
- Наличието на голям брой отсъстващи продължително от страната лица само с българско гражданство, които не знаят за задълженията си по Закона за здравното осигуряване;
- Неплащането на трудови възнаграждения на работниците и служителите за период от време, по-дълъг от три месеца;
- Наличието на самоизключващи се от обществото маргинални групи от хора, повечето от които нямат постоянен адрес и на които липсва каквато и да било осигурителна култура;
- Изключително строгият режим за достъп до здравна помощ – неплащане или отсъствие на информация за повече от три здравни вноски. В повечето страни със здравноосигурителни системи, близки до нашата, условията за достъп до здравна помощ, покривана от осигурителната институция, са много по-либерални. Затова в тези страни нередовните граждани са много по-малко.

Предприетите съвместни действия от НОИ и НЗОК показват, че при засилване на контрола и определяне на един по-разумен гратисен период, броят нередовните граждани към здравното осигуряване може рязко да намалее. Наред с това обаче са наложителни и някои законодателни промени в посока към създаване на възможност за прекъсване и възобновяване на участието в здравното осигуряване и по-либерални условия за достъп до здравна помощ. За маргиналните групи от населението е нужно да се създаде възможност за здравна обезпеченост по специална програма за здравна защита.

БЮДЖЕТЪТ НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ ПРЕЗ 2004 Г.

Ахмед Абдиев,
главен експерт в отдел “Анализ и планиране на бюджета”
към Главна дирекция “Анализ, планиране и прогнозиране”

Законът за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2004 г. е приет от XXXIX Народно събрание на 11 декември 2003 г. и с Указ № 537 от 18 декември 2003 г. е обнародван в “Държавен вестник”, брой 112 от 23 декември 2003 г.

Бюджетът е разработен на основата на бюджетната прогноза за 2004–2006 г., следвайки основните препоръки и изисквания, съгласно решение № 580 на Министерския съвет от 11 август 2003 г., и основните макроикономически показатели за 2004 г., одобрени от Правителството.

Основните макроикономически показатели, касаещи приходите и разходите на бюджета на ДОО за 2004 г. са:

- брутен вътрешен продукт – 37 855,8 млн. лв.;
- средногодишна инфлация – 4,2%;
- инфлация в края на годината – 4,2%;
- темп на нарастване на БВП – 5,3%;
- прогнозен валутен курс – 1,80 лв. за 1 щатски долар;
- прогнозна средна брутна месечна работна заплата – 322,79 лв.;
- минимална месечна работна заплата за страната – 120 лв.;
- гарантиран минимален доход за 2004 г. – 40 лв.;
- индексирание на бюджетните заплати, съгласно политиката по доходите за 2004 г. с 8,5 на сто от 1 юли 2004 г.

В бюджета на ДОО е предвидено повишаване на максималния осигурителен доход за всички осигурени лица от 1 януари 2004 г. от 1000 на 1200 лв. Намалва се вноската за фонд “Пенсии” за лицата, родени след 31 декември 1959 г., от 27 на 26 на сто, поради увеличаване на вноската за универсалните пенсионни фондове от 1 януари 2004 г. от 2 на 3 на

сто, т.е. с 1 пункт. Увеличава се таванът на получаваната пенсия от 200 на 420 лв., което представлява 35 на сто от максималния осигурителен доход. Предвидено е и индексирание на основните размери на пенсиите с 5,8 на сто от 1 юни 2004 г.

Работодателите поемат първия работен ден от временната неработоспособност.

Минималният размер на обезщетението за безработица се увеличава от 70 на 80 лв., а размерът на обезщетението за отглеждане на малко дете до 2-годишна възраст нараства от 110 на 120 лв.

И през 2004 г. осигурителната вноска за фонд “Пенсии”, “Общо заболяване и майчинство” и фонд “Безработица” се разпределя в съотношение 75:25 между осигурителите и осигурените лица, съгласно чл. 6, ал. 3 от Кодекса за социално осигуряване.

В бюджета на ДОО за 2004 г. не са предвидени средства по Закона за семейни помощи за деца и месечни добавки за деца-инвалиди, съгласно чл. 40 от ЗЗРСИИ, поради поемане на тези разходи от Агенцията за социално подпомагане към Министерство на труда и социалната политика.

В резултат на правителствената политика за нарастване на заетостта, въвеждането на регистрацията на трудовите договори и въвеждането на минималните осигурителни прагове по отрасли и професии, се очаква увеличение на обхвата на осигурените лица с 56 967 души спрямо очакваното изпълнение за 2003 г. и увеличение на средния осигурителен доход със 106,85 на сто спрямо очакваното изпълнение за 2003 г.

Предвид на посочените по-горе параметри и натуралните показатели по всички параграфи на бюджета на ДОО, за 2004 г. е планирано:

Приходите да бъдат 3 139 759,3 хил. лв., от които 3 082 839,6 хил. лв. или 98,19 на сто от осигурителни вноски. Осигурителните вноски за работници и служители от работодателите – 2 223 793,7 хил. лв. (70,8 на сто); личните осигурителни вноски от работниците и служителите – 589 629,7 хил. лв. (18,8 на сто) и осигурителните вноски от самонаетите лица – 143 243,1 хил. лв. (4,6 на сто).

Събраните суми по актове за начет от контролните органи на НОИ за 2004 г. се очаква да бъдат в размер на 84 000,0 хил. лв., от които главница – 66 000,0 хил. лв., и лихва 18 000,0 хил. лв. Предвидени са и суми в размер на 1700,0 хил. лв. от наказателни лихви по просрочени осигурителни вноски, глоби, санкции и неустойки.

От Агенцията за държавни вземания в приход на ДОО са предвидени 56 673,1 хил. лв. главница по ревизионни актове за начет и 31 000,0 хил. лв. лихви.

Годишното изравняване на осигурителния доход по чл. 6, ал. 8 от КСО също представлява възможност за акумулиране на допълнителни приходи в размер на 20 700,0 хил. лв.

От професионалните пенсионни фондове по т4, ал. 4 от ПЗР на КСО са предвидени приходи в размер на 3500,0 хил. лв.

В “Други неданъчни приходи” са предвидени 2684,7 хил. лв. приходи от комисионни върху събрани вноски за здравно осигуряване и за професионалните и универсалните фондове от втория стълб.

За разходите са планирани 4 122 327,5 хил. лв. или 31,3 на сто повече от приходите.

В тях са включени разходите за пенсии, социални помощи и обезщетения, за издръжка на службите за социално осигуряване, за отбранително-мобилизационна подготовка и средствата за резерва за реформата.

От всички разходи най-голям относителен дял имат разходите за пенсии – 81,9 на сто, за които са предвидени 3 374 262,0 хил. лв. (без резерва за реформата в социалното осигуряване – 60 000,0 хил. лв.). В тази сума са включени разходите за пенсии за сметка на ДОО – 3 164 997,2 хил. лв., за сметка на Републиканския бюджет – 143 856,8 хил. лв., пенсии по международни спогодби – 36 000,0 хил. лв., и разходите за пощенска такса и ДДС в размер на 29 408,0 хил. лв.

За 2003 г. се очаква средният брой на пенсионерите да бъде 2 337 998, а за 2004 г. – 2 320 557, т.е. броят им през 2004 г. да намалее със 17 441. Това се дължи главно на нарастването на изисква-

нията за минимална възраст и брой точки по чл. 68 от КСО, но, от друга страна, се наблюдава увеличение на пенсионерите за инвалидност поради общо заболяване и на пенсионерите за осигурителен стаж и възраст по чл. 69 от КСО (кадрови военнослужещи, офицери и сержанти).

Средният брой на пенсиите през 2004 г. ще бъде около 2 702 000 при очакван брой за 2003 г. – 2 674 169, или увеличението им е с 1,04 на сто спрямо 2003 г.

Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер през 2004 г. ще бъде 120,98 лв. Номиналното нарастване е 12,6 на сто, а реалното – 9,9 на сто, при очаквана средногодишна инфлация за 2003 г. – 2,5 на сто и 8,1 на сто при прогнозирана средногодишна инфлация за 2004 г. – 4,2 на сто. Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер ще бъде 49,7 на сто от прогнозирания нетен осигурителен доход за 2004 г. (243,66 лв.) и 37,5 на сто от прогнозираната средна работна заплата за 2004 г. (322,79 лв.). За 2003 г. средният месечен размер на пенсията на един пенсионер се очаква да бъде 107,49 лв. и да съставлява съответно 47,2 на сто от очаквания нетен осигурителен доход за 2003 г. (227,90 лв.) и 35,8 на сто от очакваната средна работна заплата за страната (300,21 лв.).

Втората по значимост група разходи за 2004 г. са социалните помощи и обезщетения – 619 655,9 хил. лв. Към тази група се включват разходите за здравноосигурителни вноски за пенсионери, за безработните лица и за лицата до 18-годишна възраст в размер на 314 563,0 хил. лв. Само за социални помощи и обезщетения по КСО се предвиждат разходи в размер на 404 169,5 хил. лв. или 9,8 на сто от всички разходи. От тези разходи най-голям е дялът на паричните обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване – 144 850,4 хил. лв. (35,8 на сто) и разходите за обезщетения и помощи за безработни – 128 248,8 хил. лв. (31,7 на сто).

Разходите за службите по социално осигуряване (Централно управление и териториалните подразделения на НОИ) за 2004 г. са предвидени в размер на 68 204,1 хил. лв. Те включват заплатите, осигуровките, издръжката на системата, разходите за лихви, членски внос в МАСО и капиталови разходи и са 1,65 на сто от общите разходи на консолидирания бюджет на държавното обществено осигуряване за 2004 г.

В бюджета на държавното обществено осигуряване през 2004 г. са предвидени трансфери от Централния републикански бюджет (ЦРБ) в размер на 414 009,6 хил. лв. Те включват средствата,

необходими за изплащане на:

- пенсии за военна инвалидност, гражданска инвалидност, социални пенсии и др. в размер на 129 820,4 хил. лв.;

- добавки към пенсиите на участниците и пострадалите във войните, както и на наследниците, получаващи наследствена пенсия за загиналите в Отечествената война в размер на 15 297,6 хил. лв., включително пощенска такса и ДДС;

- здравноосигурителни вноски за пенсионери в размер на 188 886,1 хил. лв.;

- здравноосигурителни вноски за лицата до 18-годишна възраст в размер на 18 000,0 хил. лв.;

- вноски за фонд “Пенсии” за осигурителен стаж, зачетен при пенсиониране по чл. 9, ал. 3, т. 3 и ал. 6 и 7 от КСО в размер на 1500,0 хил. лв.;

- разходите за отбранително-мобилизационна подготовка в размер на 205,5 хил. лв.;

- за обезщетенията по чл. 233 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България в размер на 300,0 хил. лв.;

- за резерв за реформата в социалното осигуряване в размер на 60 000,0 хил. лв.

Друга група трансфери от средствата между

държавното обществено осигуряване и други бюджетни сметки са в общ размер на -5200,0 хил. лв. Те включват:

- получен трансфер +/- от НЗОК за събрани приходи по чл. 110, ал. 11 от КСО по актове за начет за здравното осигуряване са 1300,0 хил. лв.;

- предоставен трансфер -/ от средствата на ДОО към фонд “Рехабилитация и социална интеграция” в размер на 3500,0 хил. лв. за ортопедични средства за работещите осигурени лица;

- предоставен трансфер -/ към фонд “Условия на труд” в размер на 3000,0 хил. лв. за провеждане на мероприятия за подобряване условията на труд.

В консолидирания бюджет на държавното обществено осигуряване за 2004 г. се предвижда недостигът от средства да бъде в размер на 575 624,9 хил. лв. За да се балансира бюджетът на нула, този недостиг ще бъде финансиран от Централния републикански бюджет под формата да допълнителна субсидия.

При заложените макроикономически показатели и политиката по доходите на този етап недостигът от средства за фонд “Пенсии” е обоснован, тъй като е резултат от реформата в социалната област.

ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ ПО ИЗЯСНЯВАНЕ И ДОКАЗВАНЕ НА АКТУАЛНИЯ ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛЕН СТАТУС НА ОСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА

Аспасия Петкова,
директор на дирекция “Осигурителни вноски” в ЦУ на НОИ

Съгласно Допълнително споразумение за съвместна работа между Националния осигурителен институт (№ 112 от 23.09.2003 г.) и Националната здравноосигурителна каса (№ РД-14-16/17.04.03 от 24.09.2003 г.), в НОИ се изгради Допълнителен регистър на здравноосигурените лица. В него се въвежда информация въз основа на съответните доказателствени документи за периодите на здравна осигуреност.

Във връзка с обслужването на здравноосигурените лица в териториалните поделения на НОИ е създадена организация, която да улесни осигурителите и осигурените лица при уточняване на дължимите здравноосигурителни вноски и издаване на удостоверения на лицата с непрекъснати здравноосигурителни права.

При явяване в ТП на НОИ, лицето удостоверява самоличността си и за него се изготвя актуална справка за декларираните здравноосигурителни вноски от началото на 2000 г. до настоящия момент.

Ако при изготвяне на справката се установи, че лицето е осигурено за целия период, издава му се удостоверение в уверение на това, че е с непрекъснати здравноосигурителни права. Удостоверението се подписва и подпечатва от длъжностното лице, извършило проверката.

Ако при изготвяне на справката се установи, че има периоди, в които за него не са внесени здравноосигурителни вноски, тогава се разпечатва Справка за периодите със статус “неосигурен”, която се дава на лицето. Анализират се периодите без вне-

сени здравноосигурителни вноски, установява се основанието, на което е следвало да бъдат внесени вноските, дават се разяснения за документите, които следва да се представят в ТП на НОИ с оглед промяната на статуса от “неосигурен” в “осигурен”.

Когато се установи, че за всички месеци, за които се дължат здравноосигурителни вноски, лицата са били задължени да се осигуряват за своя сметка, тогава се изчислява размерът на задължението – главница и дължимата лихва към момента и му се издава справка за задълженията.

След заплащане на дължимите суми самоосигуряващият се представя в ТП на НОИ платежните нареждания или вноските бележки, с които е извършено плащането. Длъжностното лице въвежда данните от документите, отразява промените в допълнителния регистър, а на лицето се издава справка за представените документи и удостоверение, че е с непрекъснати здравноосигурителни права.

Когато самоосигуряващите се са заплатили дължимите осигурителни вноски, но не са подали данни съгласно Инструкция № 1 на НОИ, дават се указания за подаване на необходимите декларации. Такива указания се дават и след заплащане на дължимите вноски.

Когато се установи, че за целия период, за който се дължат здравноосигурителни вноски, лицата не са осигурени по причина на трети лица (работодател, възложител, общинска или друга служба – при вноски за сметка на общинския или републиканския бюджет), тогава се дават разяснения за необходимите

документи, които следва да се представят. След представянето на документите длъжностното лице въвежда данните, отразява промените в допълнителния регистър, а на лицето се издава справка за представените документи и удостоверение, че е с непрекъснати здравноосигурителни права.

Когато се установи, че за част от периода лицето е имало задължение само да се осигурява, а през останалата част от периода не е осигурено по причина на трети лица, предприемат се описаните по-горе действия.

Документите, които се представят от страна на осигурените лица в съответните ТП на НОИ, са както следва:

- За лица, работили по трудови, служебни правоотношения или правоотношения, възникнали на основание специални закони, работещи по договори за управление и контрол на търговски дружества и за членовете на кооперации, получаващи възнаграждение от кооперацията:

- трудова книжка, служебна книжка или служебна карта от съответното ведомство или дружество, в което лицето е било осигурено или служебна бележка от съответния осигурител, която да удостоверява наличието на трудово или служебно правоотношение. В служебната бележка задължително се вписва срокът на трудовия или служебния договор;

- Изпълнителите по договори за управление и контрол на търговски дружества :

- заверена осигурителна книжка или служебни бележки, издавани на основание чл. 39 от Закона за облагане доходите на физическите лица и служебна бележка от дружеството, с която се удостоверява, че вноските са внесени за периода преди 2003 г. След този период – заверени осигурителни книжки или служебната бележка с вписан срок на договора за управление и контрол.

Когато работилите по трудови, служебни правоотношения или правоотношения, възникнали на основание специални закони, по договори за управление и контрол на търговски дружества, и членовете на кооперации, получаващи възнаграждение от кооперацията, не са внесли дължимите вноски за неосигурените членове на семействата си за периода до края на 2002 г., те следва да направят това със следващата се лихва. Тези вноски могат да се внесат по сметките на съответното ТП от самите лица по § 100704 от ЕБК с едно платежно нареждане за целия период. Данните за получените от осигурените лица възнаграждения се вземат от подадените от осигурителите данни в Персоналния

регистър. В случай, че такива данни липсват, лицето следва да представи служебна бележка от съответния осигурител за размера на полученото възнаграждение за всеки месец от необходимия период. Служителят изчислява дължимите суми и издава на лицето справка за задълженията. За доказване на извършеното заплащане на внесените здравноосигурителни вноски за неосигурените членове на семействата се представят платежните нареждания или вноските бележки, с които са внесени вноските. Когато за неосигурените членове на семействата дължимите вноски са внесени, но осигурителят не е подал данни, съгласно Инструкция № 1 на НОИ, представя се служебна бележка от работодателя на осигуреното лице, която удостоверява, че вноските за неосигурения член от семейството са удържани от възнаграждението на осигурения по съответния ред. Такава служебна бележка се предоставя и в случаите, в които вноските за неосигурените членове на семействата се внесат за минало време чрез работодателя на осигурения член на семейството.

През 2003 г. дължимите вноски за неосигурените членове на семействата се внасят по § 100704 от ЕБК. За внесените вноски се подават данни с декларация обр. 4 от 2002 г. с **вписан “вид осигурен” 35 – за самоосигуряващи се.**

- Гражданите, които изпълняват мирновременна алтернативна служба:

- издадена книжка за мирновременна алтернативна служба по образец съгласно чл. 27, ал. 1 от Правилника за прилагане на закона за замяна на воинските задължения с алтернативна служба.

- Едноличните търговци, физическите лица, образували ЕООД, съдружниците в търговските дружества и лицата, регистрирани като упражняващи свободна професия или занаятчийска дейност по регистрация, и земеделските производители:

- платежни нареждания или вносни бележки, с които са внесени здравноосигурителните вноски или заверени по съответния ред осигурителни книжки. Самоосигуряващите се осигуряват за своя сметка неосигурените членове на семействата си до края на 2002 г., когато имат такива.

Вноските се внасят по § 080401 за 2000 г., а от 2001 г. – по § 100402 от единната бюджетна класификация. По същите параграфи се внасят вноските на неосигурените членове на семействата на самоосигуряващите се лица до края на 2002 г.

Когато се установят невнесени осигурителни вноски за неосигурени членове на семействата до края на 2002 г., се изискват документите, описани

в точка 1.

- Работещите без трудово правоотношение по договор с възложител:

- заверена осигурителна книжка или служебни бележки, издавани на основание чл. 39 от Закона за облагане доходите на физическите лица и служебна бележка от осигурителя, с която се удостоверява, че вноските са внесени за периода преди 2003 г. След този период – заверени осигурителни книжки или служебна бележка с вписан срок на договора за работа без трудово правоотношение и служебни бележки, издавани на основание чл. 39 от ЗОДФЛ.

Когато се установят невнесени здравноосигурителни вноски за лица, работещи без трудово правоотношение преди 2003 г., те следва да направят това сами едновременно с дължимата лихва.

Когато наетите без трудови правоотношения не са внесли дължимите вноски за неосигурените членове на семействата си за периода до края на 2002 г., те следва да направят това със съответната лихва.

И в двата случая за доказване на извършеното заплащане на дължимите вноски се представят платежни нареждания или вносни бележки за извършеното плащане. За внесените вноски се подават данни с декларация обр. 4 от 2002 г. **с вписан “вид осигурен” 35.**

- За пенсионерите:

- извършва се служебна проверка или се представя разпореждане за отпускане на пенсия.

Лицата, получаващи пенсии, сами внасят вноски за неосигурените членове на семействата си. Ако не са направили това до края на 2002 г., следва да внесат вноските с дължимата лихва. През 2001 и 2002 г. тези вноски се внасят по §100404 от ЕБК. За внесените вноски за неосигурените членове на семействата лицата представят платежни нареждания или вносни бележки, с които са извършени плащанията. През 2003 г. дължимите вноски за неосигурените членове на семействата се внасят по §100704 от ЕБК. За внесените вноски се подават данни с декларация обр. 4 от 2002 г. **с вписан “вид осигурен” 35.**

- За служителите на Българската православна църква и други признати по нормативно установен ред вероизповедания, които не са в трудови правоотношения:

- представя се служебна бележка от съответната църква за срока на осигуряването.

- За лицата, получаващи обезщетение за безработица – те трябва да представят трудова книжка, заверена от съответната дирекция “Бюро по

труда”, или служебна бележка с вписан срок на получаване на обезщетенията.

Лицата по т. 5 и 6 сами осигуряват неосигурените членове на семействата си. За 2001 г. и 2002 г. тези вноски се внасят по §100701 и §100704 от ЕБК. През 2003 г. дължимите вноски за неосигурените членове на семействата се внасят по §100704 от ЕБК. За внесените вноски се подават данни с декларация обр. 4 от 2002 г. **с вписан “вид осигурен” 35.**

- За лицата, навършили 18-годишна възраст, които учат редовно – до завършване на средно образование, за студентите редовно обучение във висши училища – до навършване на 26-годишна възраст, и за докторантите на редовно обучение по държавна поръчка:

- представя се служебна бележка или уверение от съответното училище или висше учебно заведение, или студентска книжка за времето, през което лицето се е обучавало, или диплома за завършено средно или висше образование.

- Студентите до 26-годишна възраст, които са се обучавали в чужбина без да са изпратени по международни спогодби, в които страна е България, за периодите на пребиваването си в страната:

- представят служебни бележки от осигурителя, ако са осигурявани като неосигурени членове на семействата или платежни нареждания и вносни бележки, ако осигуряването е извършено по реда на чл. 40, ал. 1, т. 15 от ЗЗО (в редакцията му до 31.12.2002 г.) за периода на пребиваването им в страната;

- преведен документ от лицензирана фирма за завършено висше образование за периодите на обучение в чужбина.

- Военнослужещите на наборна военна служба:

- военна книжка.

Студентите, докторантите и военнослужещите на наборна военна служба сами внасят здравноосигурителните вноски за неосигурените членове на семействата си, когато имат такива. През 2003 г. дължимите вноски за неосигурените членове на семействата се внасят по §100704 от ЕБК. За внесените вноски се подават данни с декларация обр. 4 от 2002 г. **с вписан “вид осигурен” 35.**

- Социално слабите с право на социално подпомагане или настанени в домове за социални грижи и родителите, осиновителите или съпрузите, които полагат грижи за инвалиди със загубена работоспособност над 90 на сто, които постоянно се нуждаят от чужда помощ:

- трябва да представят за периода до края

на 2002 г. служебна бележка от общината, чрез която е провеждано здравното осигуряване на лицата, с вписан срок, през който те са подлежали на осигуряване за сметка на общинския бюджет. След 1 януари 2003 г. трябва да представят служебна бележка от дирекция “Социално подпомагане” към съответната община, в случай, че в началото на годината осигуряването е провеждано чрез общината по местоживееене.

- За задържаните под стража или лишените от свобода:

- трябва да се представи документ, удостоверяващ срока, през който лицето е подлежало на осигуряване по този ред от съответното ведомство.

- За лицата в производство за предоставяне на статут на бежанец или право на убежище; ветераните от войните и военноинвалидите; инвалидите, пострадали при или по повод на отбраната на страната, по време на наборна военна служба, при природни бедствия и аварии; пострадалите при изпълнение на служебния си дълг служители на Министерството на вътрешните работи и държавните служители:

- представя се служебна бележка за срока, през който лицето е подлежало на осигуряване по този ред от съответното ведомство.

Лицата, които не подлежат на осигуряване по описания по-горе ред, се осигуряват върху осигурителен доход не по-малък от минималния размер на осигурителния доход за самоосигуряващи се лица, определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване. Те представят платежни нареждания или вносни бележки, с които са внесени здравноосигурителните вноски. Тези лица внасят дължимите осигурителни вноски за целия период от 2000 до 2003 г. по §100405 от ЕБК. През 2003 г. дължимите вноски за неосигурените членове на семействата за минали периоди се внасят по §100704 от ЕБК.

За внесените вноски (както за самите лица по чл. 4, ал. 4 от ЗЗО, така и за внесените вноски за неосигурените членове на семействата за минали периоди) се подават данни с декларация обр. 4 от 2002 г. **с вписан “вид осигурен” 35.**

Когато периодът, за който са внесени здравноосигурителните вноски, е непрекъснат, за него се

подава една декларация обр. № 4 от 2002 г. Когато са внесени здравноосигурителни вноски за различни периоди, декларация обр. № 4 от 2002 г. се подава поотделно за всеки период, за който са внесени вноските. В случаите, в които се дължат осигурителни вноски за непълноетните членове на семейството, осигуреният член от семейството представя пред длъжностните лица в ТП на НОИ “Акт за раждане” на всяко дете, а при внасяне на вноски за съпрузи, осигурените представят “Свидетелство за сключен граждански брак”.

Когато се установи, че не са внесени здравноосигурителни вноски за лицата, работили по трудови, служебни правоотношения или правоотношения, възникнали на основание специални закони, за работещи по договори за управление и контрол на търговски дружества, за членовете на кооперации, получаващи възнаграждение от кооперацията, за наетите за работа без трудово правоотношение от възложител, за служителите на Българската православна църква и други, признати по нормативноустановен ред вероизповедания, които не са в трудови правоотношения, се съставят списъци с данните на некоректните осигурители с оглед извършването на финансови ревизии от страна на контролните органи на НОИ.

На осигурителите, които не подават данни за осигурените при тях лица, съгласно Инструкцията № 1 на НОИ, се дават задължителни предписания за подаване на данните и се налагат глоби на основание чл. 349, ал. 3 от КСО.

Предвижда се от началото на 2004 г. процедура за разсрочване задълженията на лица, които дължат повече от три здравноосигурителни вноски за периода до 31.12.2003 г. за себе си и/или за членовете на семействата си. Те могат да направят писмено искане плащането на дължимите суми да се разсрочи до 31.12.2004 г. Могат да се разсрочват задължения, които са с размер на главницата над 50 лева. Лицата, на които е разсрочено задължението запазват правата си на здравноосигурени лица. Лицето губи здравноосигурителните си права, ако не погаси задължението си до крайния срок на разсрочването и не внесе повече от три дължими здравноосигурителни вноски за 2004 г. В този случай се прекратява и действието на разсрочването.

СРЕДНИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ПЕНСИИТЕ КЪМ 31.12.2002 Г. ПО ПОЛ И ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ

Зоя Славова,
началник-отдел “Анализ и стратегия на системата за
обществено осигуряване”

В съвкупността от 2 344 195 пенсионери по пол и вид (лична/наследствена) на водещата пенсия мъжете са 987 687 (42,13%), а жените – 1 356 508 (57,87%). От 2 217 163 пенсионери с лични пенсии 56,79% са жени и 43,21% мъже. Пенсионерите с наследствени пенсии (127 032) имат разпределение с още по-голям дял за жените (76,72%) и 23,28% за мъжете.

- При пенсиите за трудова дейност (осигурителен стаж и възраст и инвалидност поради общо заболяване) жените са 1 305 252 или 60,28%, а мъжете 859 972 (39,72%).

- При другите пенсии за трудова дейност – за трудова злополука и професионална болест при 20 761 пенсионери делът на жените (53,01%) също е по-голям от този на мъжете (46,99%), но с по-малка разлика.

- Разликата в дяловете по пол на пенсионерите, получаващи несвързани с трудова дейност пенсии (67 237), е сравнително най-малка – 2,84% или 51,42% жени и 48,58% мъже.

Общият брой на прекратените поради смърт лични пенсии през 2002 г. е 102 876, от които за жени 49 571 (48,19%) и за мъже 53 305 (51,81%). Средната продължителност за получаване на една пенсия (в години) е 18,7 г., като при жените е по-голяма – 21,5 г., а при мъжете – 16,0 г.

- Броят на прекратените поради рехабилитиране или смърт лични трудови пенсии за осигурителен стаж и възраст и за инвалидност е 90 796, от които 38 565 (42,47%) на жени и 52 231 (57,53%) на мъже.

- Средната продължителност за получаване на една пенсия (в години) при пенсиите поради инвалидност е 11,6 г., но е различна за двата пола.

При жените е 13,0 г., а при мъжете – 10,5 г.

- Прави впечатление, че продължителността за получаване на лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване средно е 10,8 г., докато за трудова злополука и професионална болест е доста по-голяма – 21,5 г., а пенсията за осигурителен стаж и възраст се получава средно 17,6 г.

- Жените получават по-дълго пенсия за инвалидност поради общо заболяване (12,7 г.) при 9,2 г. за мъжете, докато пенсията за трудова злополука и професионална болест се получава малко по-дълго (21,9 г.) от мъжете в сравнение с жените (20,3 г.). Жените са отново с по-голяма продължителност на получаване на пенсия за осигурителен стаж и възраст (19,5 г.) или с 3,3 г. повече от мъжете (16,2 г.).

Разпределение по възрастови групи

- Разпределението на пенсионерите с **новоотпуснати** пенсии показва, че най-многобройна е групата от 55 до 59 години (32,9%). Според пола най-много мъже (28,5%) попадат в същата възрастова група. При жените също най-много (37,5%) са в групата 55–59 г.

В структурата на пенсионерите общо мъже и жени с новоотпуснати лични пенсии по възрастови групи най-многобройна (37,0%) е групата от 55 до 59-годишна възраст. Мъжете на възраст от 55 до 59 години заемат 31,0% дял в това разпределение. Жените в същата възрастова група са най-многобройни – 43,8%.

Пенсионерите с новоотпуснати наследствени пенсии на възраст до 44 г. наброяват най-много и заемат 55,9%. В същата възрастова група попадат и най-много от мъжете с дял 82,4%, докато при жените с новоотпуснати наследствени пенсии най-много са 50–54-

годишните с дял 42,7% и след тях с 39,5% са младите в групата до 44-годишна възраст.

▪ **Състоянието** показва, че броят на пенсионерите с лични и наследствени пенсии от всички видове по възрастови групи и по пол е най-голям в групата от 65 до 69 години с дял 19,0%. Разпределението на мъжете по възрастови групи показва 20,1% най-голяма част, попадащи в същата група. При жените в тази група са 18,2% с водещ по размер дял.

От получаващите лична пенсия най-многобройна е групата на 65–69-годишните с дял 19,8%. В тази група, като най-силно представени, попадат 20,7% от всички мъже. Жените са най-многобройни в същата възрастова група – 19,2%.

Пенсионерите с наследствени пенсии имат разпределение с изразен превес на младите хора в групата до 44-годишна възраст (42,5%). Структурният дял за мъжкия пол в тази възрастова група е 89,2%. За женския пол делът в същата възрастова група е 28,3%, следван от 18,5% както за попадащите в групата от 50 до 54 г., така също 18,5% за 55–59-годишните.

Средният индивидуален коефициент на пенсионерите с лични първи пенсии по видове и по пол е както следва:

▪ Пенсиите за **осигурителен стаж и възраст** (състояние към 31.12.2002 г.) имат среден индивидуален коефициент 1,270. За мъжете стойността е 1,556, а за жените 1,050. При новоотпуснатите през годината пенсии от същия вид средният индивидуален коефициент е по-висок – 1,477. Мъжете имат 1,686, а жените – 1,199 средно.

Прави впечатление, че пенсионерите по чл. 69 от КЗОО военнослужещи и приравнени към тях имат по-висока стойност на средния индивидуален коефициент – 1,862 при 1,243 по чл. 68 от КЗОО, по който се отпускат пенсиите за ОСВ в масовия случай.

Новите пенсионери по чл. 69 от КЗОО – военнослужещи и приравнени към тях, имат още по-високи стойности на индивидуалния коефициент – 2,225, докато по чл. 68 от КЗОО – всички останали с нови пенсии за осигурителен стаж и възраст имат ИК средно 1,404.

▪ Пенсиите за **инвалидност поради общо заболяване** (състояние към 31.12.2002 г.) имат ИК 0,857, а новоотпуснатите – 0,988. За пенсионерите – кадрови военнослужещи, и при тези нови пенсии ИК е по-висок (1,478), отколкото за всички останали с пенсии за ИОЗ (0,988). Разлика в ИК в полза на военнослужещите се наблюдава и при заварените пенсии: 1,432 при 0,858 за всички други

пенсионери с пенсии от този вид.

▪ Пенсиите за **инвалидност поради трудова злополука и професионална болест** (състояние) показват среден индивидуален коефициент 1,136, а за новоотпуснати е по-висок – 1,143. Мъжете и при тези пенсии имат по-висок ИК отколкото жените, съответно 1,234 и 0,903 (състояние). За новоотпуснатите се отнася същото: 1,209 среден ИК за мъжете и 0,967 за жените.

Среден осигурителен стаж

▪ Средният осигурителен стаж на пенсионерите с лични първи пенсии за ОСВ (състояние към 31.12.2002 г.) е 31,3 г. действителен, съответно 34,7 г. превърнат. За мъжете действителният стаж е 34,7 г., а превърнатият – 41,3 г. По-нисък е средният осигурителен стаж на жените в сравнение с този на мъжете: 28,7 г. действителен и 29,7 г. превърнат.

▪ При новоотпуснатите лични първи пенсии за ОСВ средният осигурителен стаж е по-висок: 35,0 г. действителен и съответно 40,6 г. редуциран. Жените имат само с 1 година по-нисък действителен стаж (34,4 г.) от мъжете (35,4 г.). Разликата между двата пола става по-значителна и в полза на мъжете при превърнатия стаж: 43,9 г. за мъже и 36,4 г. за жени.

Средни размери на пенсиите

▪ Пенсионерите с лични първи пенсии за ОСВ (състояние към 31.12.2002 г.) имат среден размер на пенсията 98,11 лв., като за мъжете е 127,25 лв., а за жените – 75,57 лв.

Според възрастовите групи средните пенсии показват изразена тенденция на повишаване на размера за всяка следваща група. Най-нисък е за хората над 95 години (75,90 лв.) и най-висок за младите хора до 40-годишна възраст (152,53 лв.), където попада реактивният летателен състав на ВВС, подводничари, водолази.

Средният размер лична пенсия за ОСВ на кадровите военнослужещи, офицери и сержанти е 155,04 лв., а за всички останали пенсионери е 95,48 лв. И в двата случая средните пенсии на мъжете са по-високи от тези на жените. При военнослужещите и приравнените към тях мъжете получават средно 155,10 лв., а жените – 151,99. В масовия случай (чл. 68 КЗОО) мъжете са със среден размер 124,08 лв., жените – 75,51 лв.

▪ Състоянието при пенсионерите с лични първи пенсии за инвалидност поради общо заболяване бележи среден месечен размер 70,89 лв. пенсия. Разпределението по пол показва, че средно мъжете получават повече (78,47 лв.) в сравнение с жените (64,18 лв.).

▪ Пенсионерите с пенсии за трудова злополу-

ка и професионална болест, когато е лична първа пенсията, средно получават 80,88 лв. И при този вид пенсия мъжете вземат средно повече (86,38 лв.) отколкото жените (67,70 лв.).

Средна възраст и среден осигурителен стаж на пенсионерите с лични пенсии за ОСВ:

- Състоянието към 31.12.2002 г. показва, че средната възраст на пенсионерите от всички категории труд е 68,6 г. (68,8 г. мъже и 68,5 г. жени). Масовият пенсионер (по чл. 68 от КЗОО) е на 69,1 г. средна възраст, докато при пенсионираните кадрови военнослужещи тя е доста по-ниска – 59,9 г.

- Пенсионерите с новоотпуснати пенсии през 2002 г. от всички категории труд са на много по-ниска средна възраст (56,4 г.) спрямо тази на заварените пенсионери. За мъжкия пол тя е 56,7 г., а за женския – 56,1 г. Новопенсионираните по чл. 69 от КЗОО военнослужещи и приравнени на тях имат средна възраст (47,3 г.) – значително по-ниска от тази на пенсионираните по чл. 68 от КЗОО. Тя също е по-ниска за мъжете (47,3 г.), отколкото за жените (48,3 г.).

- Средният осигурителен стаж на пенсионерите с новоотпуснати лични пенсии за ОСВ през 2002 г. е 40,4 г. (44,3 г. – мъже и 36,4 г. – жени). А точките или сборът от осигурителния стаж и възрастта средно за двата пола са 97,8 т. (мъже – 102,9 т. и жени – 92,6 т.).

Средна възраст и среден осигурителен стаж на пенсионерите с лични пенсии за ИОЗ:

- Като състояние към края на годината средната възраст е 54,9 г. За мъжете е по-ниска (53,7 г.) отколкото за жените (56,0 г.). При пенсионерите с новоотпуснати пенсии средната възраст спада на 49,2 г.

- Осигурителният стаж за мъжете (21,0 г.) е по-висок от този за жените (18,7 г.), както и от средния (19,8 г.) за двата пола. Средният осигурителен стаж обаче се повишава от 19,8 г. при заварените, на 22,0 г. за новите пенсионери-инвалиди поради общо заболяване.

Средни месечни размери на пенсиите (състояние към 31.12.2002 г.)

- Средният месечен размер на личната първа пенсия за **ОСВ** е 98,11 лв. Мъжете средно получават повече (127,25 лв.), отколкото жените (75,57 лв.). Пенсионираните военнослужещи имат средна пенсия 155,04 лв., докато останалите пенсионери с пенсия за ОСВ средно получават 95,48 лв.

- Личните първи пенсии за **ИОЗ** средно възлизат на 70,89 лв. (78,47 лв. за мъжете и 64,18 лв. за жените). И при този вид пенсии кадровите военнослужещи са с по-висок среден размер (106,59 лв.), отколкото останалите пенсионирани поради

общо заболяване (70,97 лв.).

- Пенсията за **трудова злополука и професионална болест** е в малко по-висок среден размер от тази за ИОЗ. Общо към 31.12.2002 г. за двата пола е 80,88 лв. (мъже – 86,38 лв., жени – 67,70 лв.). И тук се вижда, че средната пенсия на кадровите военни, офицери и сержанти е в по-висок размер (108,64 лв.) в сравнение със средната на всички останали осигурени лица за този осигурителен риск (80,94 лв.).

Средна лична пенсия за ОСВ по възрастови групи (състояние към 31.12.2002 г.)

- При средна стойност 98,11 лв. за всички възрастови групи, най-голяма е средната пенсия на пенсионерите до 40-годишна възраст (152,53 лв.), получавана от 0,02% от общо 1 868 709 души. (Тук попада реактивният летателен състав от ВВС, подводничари, водолази).

- Следващият по големина среден размер пенсия (146,52 лв.) се получава от пенсионерите на възраст между 45 и 49 години. Със 141,93 лв. следват 50–54-годишните. След тях със 137,21 лв. са отново млади пенсионери в групата 40 – 44 години. Средната пенсия за 55–59-годишните е 107,39 лв., за 60–64-годишните – 103,14 лв., за 65–69-годишните – 100,02 лв., след което за всяка следваща възходяща възрастова група непрекъснато намалява до 75,90 лв. средна пенсия за ОСВ на хората над 95 години.

- Най-многобройна (421 100 или 22,5%) е групата на 65–69-годишните с пенсия средно 100,02 лв., следвана от пенсионерите на 70–74 години (370 032 или 19,8%) със средна пенсия 93,70 лв.

- Във всички възрастови групи мъжете получават по-висока средна пенсия от жените.

Средна лична пенсия за ИОЗ по възрастови групи (състояние към 31.12.2002 г.)

- При пенсиите за **ИОЗ** най-висок е средният размер (75,70 лв.) на хората на възраст 55–59 години, следвани от 60–64-годишните със средна пенсия 75,14 лв. След тях се нареждат попадащите в 50–54-годишната възрастова група със 73,47 лв. средна пенсия от този вид. Трите посочени групи със сравнително най-високи средни размери на пенсията представляват 53,46% от общия брой 195 728, получаващи пенсия за ИОЗ.

- Групата на 20–24-годишните има средна пенсия 59,72 лв., а 25–29-годишните – 59,66 лв. Само тези са получаващите средно по-малко от 60 лв. Всички останали възрастови групи имат средни пенсии между 60,14 и 75,70 лв.

- Тук също абсолютно изразено във всички възрастови групи средните размери на пенсиите

за мъжете са по-големи от тези за жените.

Средна лична пенсия за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест по възрастови групи (състояние към 31.12.2002 г.)

▪ При средна стойност 80,88 лв. месечно, най-висок среден размер пенсия (85,49 лв.) получават пенсионерите на възраст 70–74 години, следвани от 65 – 69 годишните с пенсия 85,15 лв. и навършилите 60–64 години с 84,97 лв. средно. Трите групи заемат 32% от общо 12 014 души с този вид пенсия. Останалите получават от 60,12 лв. (за 20–24-годишните) до посочения 85,49 лв. месечен среден размер.

▪ Тези пенсии също имат по-високи средни стойности при мъжете, отколкото при жените за всички възрастови групи само с едно изключение, отнасящо се за 20–24-годишните (56,67 лв. за мъже при 67,04 лв. за жени).

В резюме джендър-анализът* на данните за 2002 г. показва следното:

- В общата съвкупност на получаващите пенсия (лична/наследствена) жените са повече: жени – 58%, мъже 42%;
- От получаващите наследствени пенсии жените са повече: жени – 77%, мъже – 23%;
- При пенсиите за ОСВ и ИОЗ жените са повече: жени – 60%, мъже – 40%;
- При пенсиите за ТЗ и ПБ жените са повече: жени – 53%, мъже – 47%;
- При пенсиите, несвързани с трудова дейност, разликата между двата пола е сравнително най-малка, но отново в полза на жените: жени – 51%, мъже – 49%;
- В общия брой на прекратените поради смърт лични пенсии жените са по-малко от мъжете: жени – 48%, мъже – 52%;
- При 18,7 (десети) години средна продължителност за получаване на една пенсия, жените получават по-дълго време пенсия: жени – 21,5 г., мъже – 16,0 г.;
- Броят на прекратените общо поради рехабилитиране или смърт лични трудови пенсии при жените е по-малък: жени – 42,47%, мъже – 57,53%;
- Средната продължителност за получаване на пенсия за инвалидност при жените е по-голяма: жени – 13,0 г., мъже – 10,5 г.;
- Жените са с по-голяма средна продължителност на получаване на пенсия за осигурителен стаж и възраст: жени – 19,5 г., мъже – 16,2 г.;
- Средният индивидуален коефициент за же-

ните е по-нисък:

– при пенсиите за ОСВ (състояние към 31.12.2002 г.)

жени – 1,050, мъже – 1,556;

– при новоотпуснатите пенсии:

жени – 1,199, мъже – 1,686;

– при пенсиите за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест:

състояние: жени – 0,903, мъже – 1,234;

новоотпуснати: жени – 0,967, мъже – 1,209;

• Средният осигурителен стаж на жените е по-нисък:

– при личните първи пенсии за ОСВ (състояние към 31.12.2002 г.):

действителен стаж: жени – 28,7 г., мъже – 34,7 г.;

превърнат стаж: жени – 29,7 г., мъже – 41,3 г.;

– При новоотпуснатите лични първи пенсии за ОСВ средният осигурителен стаж е:

действителен: жени – 34,4 г., мъже – 35,4 г.;

превърнат: жени – 36,4 г., мъже – 43,9 г.

• Средните размери на пенсиите за жените са по-ниски:

ОСВ, състояние към 31.12.2002 г.: жени – 75,57 лв., мъже – 127,25 лв.;

ИОЗ, състояние към 31.12.2002 г.: жени – 64,18 лв., мъже – 78,47 лв.

Инв. ТЗ/ПБ, състояние: жени – 67,70 лв., мъже – 86,38 лв.

• Средната възраст за жените с лични пенсии за ОСВ е по-ниска:

състояние към 31.12.2002 г.: жени – 68,5 г., мъже – 68,8 г.

новоотпуснати през 2002 г. жени – 56,1 г., мъже – 56,7 г.

• Средният осигурителен стаж за жените с новоотпуснати лични пенсии за ОСВ е по-нисък:

жени – 36,4 г., мъже – 44,3 г.

• Точките (или сборът от осигурителен стаж и възраст за жените) за новоотпуснатите лични пенсии за ОСВ са по-ниски:

жени – 92,6 т., мъже – 102,9 т.

• Средната възраст при пенсионерите с лични пенсии за ИОЗ (състояние 31.12.2002 г.) за жените е по-висока:

жени – 56,0 г., мъже – 53,7 г.

• Средният осигурителен стаж при същите пенсионери за жените е по-нисък:

жени – 18,7 г., мъже – 21,0 г.

• Средните месечни размери на личните първи пенсии за жените са с в по-ниски размери:

ОСВ: жени – 75,57 лв., мъже – 127,25 лв.

ИОЗ: жени – 64,18 лв., мъже – 78,47 лв.

ТЗ/ПБ: жени – 67,70 лв., мъже – 86,38 лв.

От англ. gender – род, пол.

РАЗМЕР НА ПРЕВЕДЕНИТЕ СУМИ ОТ НОИ КЪМ ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ И УНИВЕРСАЛНИТЕ ПЕНСИОННИ ФОНДОВЕ

Информация за преведените от НОИ средства към професионалните и универсалните пенсионни фондове към 17.12.2003 г. Данните представляват преведените суми, отнасящи се за съответна година, и извършените преводи през 2003 г. за тримесечие и по фондове.

Таблица 1

СПРАВКА ЗА ПРЕВЕДЕНИТЕ СРЕДСТВА НА ППФ КЪМ 17.12.2003 Г.

Код на фонд	Наименование на ППФ	Преведени суми в лева за:				
		2000 г.	2001 г.	2002 г.	2003 г.	Общо
011	ППФ "Доверие"	11 404 378,36	13 308 880,66	14 992 547,64	13 172 203,74	52 878 010,40
021	ППФ "Съгласие"	4 867 983,14	6 110 819,08	7 817 019,39	6 300 828,47	25 096 650,08
031	БППФ	1 927 881,18	2 009 407,23	1 872 876,72	448 098,29	6 258 263,42
041	ПСКПФ "Родина"	992 770,97	1 026 094,79	1 066 402,30	861 827,22	3 947 095,28
051	ЗППФ "Алианс - България"	7 809 994,50	8 596 078,19	9 897 913,88	8 461 167,34	34 765 153,91
061	"Ай Ен Джи" ППФ	781 213,65	778 351,95	877 759,81	754 833,75	3 192 159,16
081	ППФ "ЦКБ - Сила"	794 084,08	761 601,04	828 653,12	684 477,92	3 068 816,16
091	"Лукойл гарант-България" ППФ	1 857 041,82	1 885 968,31	1 984 817,15	1 669 991,45	7 397 818,73
071	ППФ "Берлинше Лебен"	14 866,15	5 798,50	0,00	0,00	20 664,65
	ОБЩО	30 450 213,85	34 482 999,75	39 337 990,01	32 353 428,18	136 624 631,79

Таблица 2**ПРЕВЕДЕНИ СРЕДСТВА НА ППФ ПО ТРИМЕСЕЧИЯ ЗА 2003 Г.**

Код на фонд	Наименование на ППФ	Преведени суми в лева за:				
		ПЪРВО	ВТОРО	ТРЕТО	ЧЕТВЪРТО	ОБЩО
011	ППФ "Доверие"	2 798 745,33	6 651 323,38	5 103 854,81	3 389 383,33	17 943 306,85
021	ППФ "Съгласие"	1 489 726,01	2 464 440,05	2 416 242,14	1 697 348,18	8 067 756,38
031	БППФ	416 460,77	484 614,67	0,00	0,00	901 075,44
041	ПСКПФ "Родина"	228 303,29	363 824,71	324 355,28	237 259,29	1 153 742,57
051	ЗППФ "Алианц - България"	1 920 663,87	3 599 885,29	3 077 349,41	2 070 333,53	10 668 232,10
061	Ай Ен Джи ППФ	177 644,62	319 099,70	287 069,37	211 836,87	995 650,56
081	ППФ "ЦКБ - Сила"	169 720,17	295 124,36	249 264,74	179 825,95	893 935,22
091	Лукойл гарант - България" ППФ	495 683,15	592 054,61	649 266,38	420 568,44	2 157 572,58
	ОБЩО	7 696 947,21	14 770 366,77	12 107 402,13	8 206 555,59	42 781 271,70

Таблица 3**СПРАВКА ЗА ПРЕВЕДЕНИТЕ СРЕДСТВА НА Ун.ПФ
към 17.12.2003 г.**

Код на фонд	Наименование на ППФ	Преведени суми в лева за:		
		2002 г.	2003 г.	ОБЩО
12	УПФ "Доверие"	20 440 392,86	21 888 278,36	42 328 671,22
22	УПФ "Съгласие"	6 933 284,88	6 351 117,13	13 284 402,01
32	БУПФ	4 449 320,04	1 104 780,48	5 554 100,52
42	УСКПФ "Родина"	2 963 984,62	2 817 429,31	5 781 413,93
52	ЗУПФ "Алианц - България"	12 548 511,65	11 825 568,51	24 374 080,16
62	Ай Ен Джи УПФ	5 022 710,59	4 966 885,28	9 989 595,87
82	УПФ "ЦКБ - Сила"	1 368 854,24	1 378 094,77	2 746 949,01
92	"Лукойл гарант - България"	1 933 180,91	1 761 636,80	3 694 817,71
	ОБЩО	55 660 239,79	52 093 790,64	107 754 030,43

Таблица 3**ПРЕВЕДЕНИ СРЕДСТВА НА Ун.ПФ ПО ТРИМЕСЕЧИЯ ЗА 2003 г.**

Код на фонд	Наименование на ППФ	Преведени суми в лева за:				
		ПЪРВО	ВТОРО	ТРЕТО	ЧЕТВЪРТО	ОБЩО
012	УПФ "Доверие"	4 686 622,78	7 554 683,00	8 488 503,55	6 774 597,01	27 504 406,34
022	УПФ "Съгласие"	1 522 695,91	2 414 759,41	2 342 177,72	1 848 885,15	8 128 518,19
032	БУПФ	1 037 118,39	1 142 589,72	0,00	0,00	2 179 708,11
042	УСКПФ "Родина"	704 959,97	1 043 187,88	1 041 142,60	855 787,78	3 645 078,23
052	ЗУПФ "Алианц-България"	2 751 376,91	4 481 043,09	4 221 537,91	3 534 353,12	14 988 311,03
062	Ай Ен Джи УПФ	1 059 022,15	1 848 314,30	1 785 475,15	1 533 763,68	6 226 575,28
082	УПФ "ЦКБ-Сила"	302 781,58	504 309,47	519 220,98	414 517,65	1 740 829,68
092	"Лукойл гарант-България" УПФ	439 713,67	642 120,51	667 623,65	494 891,37	2 244 349,20
	ОБЩО	12 504 291,36	19 631 007,38	19 065 681,56	15 456 795,76	66 657 776,06

До 17.12.2003 г. бяха извършени десет служебни разпределения за професионален фонд и осем за универсален фонд.

Броят на лицата, включени в картотеките на осигурените лица за ППФ и Ун.ПФ, е показан в таблиците.

Таблица 4**БРОЙ ЛИЦА, ПРИЕТИ ОТ НОИ И ВКЛЮЧЕНИ В КАРТОТЕКАТА НА ОСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА ЗА ППФ КЪМ 17.12.2003 Г.**

Код на ППФ	Наименование на ППФ	Лица в картотеката на ППФ	Сл. разпределения	Починали	Пенсионери	Пенсионери и починали
		01	от 01	от 01	от 01	от 01
011	ППФ "Доверие"	77 193	20 594	603	4 861	39
021	ППФ "Съгласие"	33 242	9 637	243	2 018	23
041	ПСКПФ "Родина"	7 324	5 612	50	374	2
051	ЗППФ "Алианц България"	39 517	10 591	294	2162	41
061	"Ай Ен Джи" ППФ	6 941	5 545	53	350	10
081	ППФ "ЦКБ - Сила"	6 839	5 599	52	338	3
091	"Лукойл гарант-България" ППФ	9 442	6 066	72	586	7
	ОБЩО	180 498	63 644	1 367	10 689	125

Таблица 3

**БРОЙ ЛИЦА ПРИЕТИ ОТ НОИ И ВКЛЮЧЕНИ В КАРТОТЕКАТА
НА ОСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА ЗА Ун.ПФ КЪМ 17.12.2003 Г.**

Код на фонд	Наименование на УПФ	Лица в картотеката на УПФ	Сл. раз-пределени	Починали
		01	от 01	от 01
012	УПФ "Доверие"	865 497	319 623	1 407
022	УПФ "Съгласие"	224 613	84 424	361
042	ПСКУФ "Родина"	105 105	37 727	147
052	ЗПУФ "Алианс България"	362 237	134 244	516
062	"Ай Ен Джи"УПФ	158 097	53 451	221
082	УПФ"ЦКБ - Сила"	58 251	21 567	76
092	"Лукойл гарант-България"УПФ	54 949	21 166	89
	ОБЩО	1 828 749	672 202	2 817

Събития

БЛАГОТВОРИТЕЛЕН МАЧ С ВETERАНИТЕ НА ПФК "ЛЕВСКИ-1914" – СОФИЯ

На 22.12.2003 г. се състоя благотворителен мач между ветераните на ФК "Левски" и сборен състав на Националния осигурителен институт, Столично управление "Социално осигуряване" и Районно управление "Социално осигуряване" София – област. Мачът се провежда за втора поредна година и се превръща в традиционна предколедна проява.

Капитаните на двата отбора – за "Левски" г-н Кирил Ивков, и за НОИ г-н Йордан Христосков, изведоха двата отбора, в които блестяха имената на сини звезди от по-далечното и по-близкото минало: Стефан Ала-

джов, Николай Тодоров-Кайзера, Тони Здравков, Тони Джеферски, Хаздай и др. под справедливата свирка на още една от сините легенди – Иван Стоянов-Типеца, мачът премина много атрактивно и оспорвано, с дъжд от голове красноречиво личи и от крайния резултат 6:6. Ремито не беше миролюбиво или в светлината на лошите тенденции на професионалния български футбол – договорено. Три минути преди края на този знаменателен за НОИ мач резултатът беше 6:4 за ветераните на "Левски".

Пределната мобилизация на донорите и двата безответни гола на капитана на НОИ г-н Христос-

ков доведоха до чудесния за представителите на осигурителния институт резултат 6:6.

Целта на мача в навечерието на светлите рождествени Христови празници беше благотворителна – да се подпомогнат юношите-сираци от детската футболна школа на ФК "Левски". Събраната сума беше предадена на директора на школата г-н Ивков с пожелание да се вложи за развитието на младите ни футболни таланти.

Една великолепна спортна надпревара на достойни мъже постигна своите цели – създаде празнична атмосфера и изпрати послание за бъдещето.

НОВИТЕ БАЗИ НА “ПРОФИЛАКТИКА, РЕХАБИЛИТАЦИЯ И ОТДИХ” ЕАД, СОФИЯ

Елена Проева,
заместник-изпълнителен директор на “ПРО” ЕАД

През изминалата 2003 г. дейността на “Профилактика, рехабилитация и отдих” ЕАД бе насочена основно в няколко направления:

- Изпълнение на Програмата за профилактика и рехабилитация на осигурените лица в съответствие с нормативните документи на НОИ.
- Модернизация на балнеоложките обекти на дружеството и създаване на условия за предлагане на качествено нови туристически услуги: основни и допълнителни.
- Разкриване на възможности за утвърждаване на балнеохотелите на “ПРО” ЕАД като водещи в областта на балнеотуризма във вътрешността на страната.

В изпълнение на мащабна инвестиционна политика през последните години в дружеството изцяло са реновирани девет обекта, а други са частично ремонтирани. Общата стойност на инвестициите възлиза на повече от 21 млн. лв. Тази инвестиционна програма се осъществява със собствени средства от продажбата на обособени части на дружеството в изпълнение на стратегията за развитие на “ПРО” ЕАД, приета от Надзорния съвет на НОИ при учредяването на дружеството. Извършва се реновиране на обектите с възможности за балнеологично лечение, профилактика и рехабилитация в утвърдени национални балнеологични центрове, даващи възможност на НОИ да провежда политиката си в тази област.

Последователно бяха напълно обновени “Роза” – Стрелча, “Гинтява” – Вършец, “Стряма” – Баня, “Дружба-2” – Банкя, “Люляци” – Габрово, “Гергана” – Хисар.

В края на 2003 г. започна да работи изцяло реновираният балнеохотел “Велинград”, отвори вра-

ти и хотел “Дружба”-1 в Банкя с нов ресторант, конферентна зала и реконструкция на съществуващата сграда на хотела. Предстои завършването на реконструкцията в “Родопи” – Бургаски минерални бани.

В изпълнение на инвестиционната програма през 2004 г. ще бъде завършен процесът на реновиране на основните балнеоложки хотели на дружеството. Трябва да се подчертае, че тези реновирани обекти остават собственост на НОИ и не се предполага предлагането им за продажба.

Изискването за по-високо качество на предлаганите услуги заема основно място в работата на “ПРО” ЕАД, тъй като предстои всички обновени балнеохотели да утвърдят своето място на вътрешния и международния пазар на услуги в областта на лечебния туризъм.

В съответствие с изискванията на Закона за туризма по-голяма част от реновираните обекти са с категория три звезди. Особеностите на предлаганите услуги в балнеохотелите на “ПРО” ЕАД се обуславят от характера на потребностите, които нашите клиенти задоволяват по време на пребиваването си в комплексите. Основен мотив за приемане на пътуване до тях е необходимостта от възстановяване и лечение. Това се осъществява с прякото използване на природните ресурси (лечебни минерални води, мек и здравословен климат, чиста природна среда), характерни за всеки един от курортите, в които се намират нашите балнеохотели. Благоприятното съчетание на балнеологични и климатични фактори напълно покриват изискванията за целогодишно климато- и балнеолечение на редица заболявания. В изпълнение на Програмата за профилактика и рехабилитация на осигурените лица

гурените лица успешно се лекуват заболявания на периферната нервна система, опорно-двигателния апарат, заболявания на сърдечно-съдовата система, хронични бронхити, както и стомашно-чревни, бъбречни, чернодробно-жлъчни и гинекологични заболявания.

Изградените балнеоложки комплекси са конкурентни също и в лечебно-диагностично отношение на работещите бази в съответните курорти. Балнеохотелите предлагат цялата гама от услуги: настаняване, хранене, лечение, спортно-занимателни услуги.

Изброените предимства на предлагането и наличието на квалифициран обслужващ и медицински персонал обуславят интереса на българските граждани към балнеокомплексите на “ПРО” ЕАД.

През 2003 г. дружеството осъществяваше своята основна дейност по профилактика и рехабилитация на осигурените лица със следните обекти:

- “Дружба 2“ – Баня, категория три звезди;
- “Стряма“ – гр. Баня, Карловско, категория три звезди;

три звезди;

- “Тинтява“ – Вършец, категория три звезди;
- “Странджа” – Бургаски минерални бани;
- “Клептуза“ – Велинград;
- “Люляци“ – Габрово, категория три звезди;
- Оздравителен комплекс Павел баня;
- “Загоре“ – Старозагорски минерални бани;
- “Роза“ – Стрелча, категория три звезди;
- “Жива вода“ – Сливенски минерални бани;
- “Гергана“ – Хисар, категория три звезди, в

експлоатация от месец юли 2003 г.;

- “Констанция“ – Костенец;
- “Топлика“ – Хасково.

Профилактиката и рехабилитацията на българските граждани и предлагането на качествени туристически услуги е приоритет в дейността на дружеството. По неокончателни данни към края на 2003 г. в обектите на “ПРО” ЕАД са реализирани общо 375 511 нощувки, от които по Програмата за профилактика и рехабилитация на НОИ 264 540 и от почиващи – 110 971. Около 44% от посетители-

те ни са постоянни клиенти, което показва висока информираност на гостите на обектите на дружеството. Данните показват, че най-висока е многократната посещаемост за хотелите на Оздравителен комплекс Павел баня, “Топлика“ – Хасково, и “Родопи” – Бургаски минерални бани. Комплексите са с утвърдени позиции в балнеолечението на заболявания на опорно-двигателния апарат. Значителен е и делът на посетителите, чиято цел е лечение на заболявания на сърдечно-съдовата система и неврологичните заболявания. Останалите типове заболявания се наблюдават при по-малък процент от посетителите на базите на “ПРО” ЕАД.

Очакванията за резултата от пребиваването са важен елемент в оценката на качеството на обслужване в хотелите. От направено маркетингово проучване през 2003 г. се вижда, че около 82% от посетителите очакват положителен резултат от пребиваването си, което еднозначно дава положителна оценка на предлаганите услуги.

Стремежът на всички, които работят в системата на “ПРО” ЕАД е да се оправдае доверието на българските граждани към възможностите за възстановяване и лечение в балнеохотелите на дружеството.

Здравето на хората е задължително условие за успешното социално-икономическо развитие на страната ни. Профилактиката е процес, който ще придобива все по-голямо значение за решаване на здравните проблеми на нацията. В този смисъл балнеолечението като елемент на профилактиката ще играе все по-голяма роля за подобряване на здравния статус на населението и намаляване разходите за медицинско обслужване. В пазарни условия балнеолечението в базите на “ПРО” ЕАД има социален и икономически аспект.

През 2004 г. ще предложим на нашите потенциални и постоянни клиенти по-високо качество на услугите и нови програми, съобразени с новите изисквания на съвременния начин на живот и нарастващото значение, което се отдава на дейностите, свързани със здравето на хората и прекарването на свободното време.

ИЗ ЕВРОПЕЙСКИЯ ОПИТ СРЕЩА НА РАБОТНАТА ГРУПА ПО ПОДОБРЯВАНЕ СЪБИРАЕМОСТТА НА СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ ВНОСКИ И ИЗРАВНЯВАНЕ НА УСЛОВИЯТА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ, ОРГАНИЗИРАНА ОТ МАСО

Христина Митрева,
главен актюер и главен директор
на Главна дирекция “Анализ, планиране и прогнозиране”

От 3 до 5 декември 2003 г. в гр. Рим, Италия, се проведе среща на Работната група по подобряване събираемостта на социалноосигурителните вноски и изравняване на условията за осигуряване, организирана от Международната асоциация по социално осигуряване (МАСО).

В работната среща участваха представители от Албания, Азербайджан, България, Чешката република, Италия, Киргистан, Латвия, Молдова, Румъния, Таджикистан, Великобритания, Франция и Германия. Официалните представители на МАСО и МОТ бяха: г-н Йохан Верстраатен – президент на МАСО, г-н Уорън МакГиливри – директор на дирекцията по изследвания и анализи към МАСО, г-жа Мари Франс Ларок – директор на регионалния офис на МАСО за Европа, г-н Димитрий Карасов – регионален експерт по информационните технологии на МАСО и г-жа Илейн Фултц – старши експерт по социално осигуряване от МОТ – консултант за Централна и Източна Европа.

Програмата на работната група включваше:

- правни задължения за осигуряване: законодателни и други нормативни актове, регламентиращи задължението за осигуряване; участници в процеса на осигуряване и съотношение в осигурителните вноски между работодатели и осигурени лица;

- различия в размера на осигурителните вноски и условията за осигуряване в зависимост от категорията труд и статута на осигурените лица и т.н.;

- системи (схеми) за събиране на осигурителните вноски, контрол върху събираемостта и санкции в случаите на частично внасяне или невнася-

не на осигурителните вноски, както и при измама от страна на работодателите и осигурените лица;

- принудително събиране на осигурителните вноски – организация и администриране на събирането на осигурителните вноски в различните страни, органи, отговарящи за принудителното събиране, процедури по доброволното и принудителното събиране, правомощия на контролните органи;

- мерки и методи, използвани за ограничаване избягването на осигуряване и внасяне на осигурителни вноски. Рискови категории, неспазващи осигурителните задължения. Методи за кръстосан контрол (cross-checking), които се използват за ограничаване на неформалния сектор и черния пазар на труда. Резултати от провежданите мерки и методи в различните страни;

- демонстрация на информационната система, използвана за идентифициране на некоректните осигурители. Демонстрацията се проведе в компютърния център на Италианския национален институт по социално осигуряване.

В рамките на работната среща бяха изнесени четири основни доклада по посочените по-горе въпроси и на основата на тези доклади се проведе двудневна дискусия с представителите на участващите страни за проблемите, опита и перспективите във всяка от страните за решаване на повдигнатите въпроси.

Първият доклад на тема “Спазването на осигурителните задължения и опитът на Великобритания в тази област” беше представен от г-жа Вики Пасант – съветник по политиката в Единната аген-

ция по приходите на Великобритания. Основните акценти в доклада се отнасяха до:

- различните системи за регистрация на данъкоплатците и осигурителите. Във Великобритания има приблизително 1,5 млн. работодатели, които осигуряват около 20 млн. работници и служители. Годишно се обработват 40–50 млн. записа по индивидуалните партии на осигурените лица, съдържащи информация за: плащанията, направени към осигурените лица, данък общ доход, работодателските и личните вноски поотделно, задълженията на работодателите в случаите на болест, майчинство/бащинство, данъчните кредити на осигурените лица и т.н.;

- самоосигуряващите се лица и режима на тяхното осигуряване. Самоосигуряващите се лица плащат осигурителните си вноски в две части: единна вноска (flat rate) в размер на 2 лири седмично. Ако лицето е внасяло непрекъснато през цялата година тази седмична вноска, то има права за основна базисна пенсия и за болест и майчинство/бащинство. Посочената по-горе вноска се внася в случаите, когато самоосигуряващото се лице реализира годишна печалба над 4095 британски лири. Ако неговата печалба е по-ниска, изхождайки от резултатите от бизнеса му от предходната година, то може доброволно да се осигурява върху по-ниска база, за да има право на базисна пенсия. Втората част на вноската е свързана с дохода и тя е диференцирана в зависимост от размера на получавания от самоосигуряващото се лице доход след облагане на печалбата. Плащанията се правят на 2 шестмесечни вноски и не се свързват с правата на осигурените лица за получаване на определен вид обезщетение, нито се записват в индивидуалните осигурителни партии.

Самоосигуряващите се лица се санкционират със 100 британски лири в случаите, когато не внасят базисната седмична вноска след изтичането на 3-месечен срок от тяхната регистрация. В случаите, когато се надхвърлят шест месеца от невнасянето на тази вноска, те губят права за пенсия. За втората част от вноската – тази, която е обвързана с дохода, за всяко закъснение над 6 месеца се плаща наказателна лихва – 5,5% над основния лихвен процент за съответния период.

Мерките, които предприема Единната агенция по приходите на Великобритания за провеждане на контрол и санкции върху некоректните осигурители включват:

- сегментиране на работодателите и насочване на контрола изключително върху рисковите от тях;

- създаване на система за проверка на грешките и аномалиите при отчитане на вноските. Въвеждане на електронно внасяне на осигурителните вноски и подаване на информацията (от началото на 2005 г.) за всички осигурители;

- проверка на източниците на доходи и на реализираните и декларирани печалби и обвързване с размера на преведените вноски;

- преференции за коректните работодатели и бонуси за постигнати резултати в сročността и точността на подаване на информация и внасяне на осигуровките;

- публична кампания за важността на данъците и осигурителните вноски при гарантиране правата на гражданите и периодично обявяване на некоректните осигурители и данъкоплатци;

- осигуряване на консултантска помощ и съвети по Интернет за подпомагане на работодателите и осигурените лица по спазване на техните осигурителни задължения и т.н.

Вторият доклад, изнесен от г-жа Жослин Савой – директор на регионалната дирекция на Париж за събиране на социалноосигурителните вноски, разглеждаше:

- организацията на социалното осигуряване във Франция и мястото на информационната система по отношение спазването на осигурителните задължения;

- механизмите за контрол и принудително събиране на осигурителните вноски;

- мерките за борба против неформалната заетост и черния пазар на труда;

- новите услуги, които предлага администрацията по социално осигуряване във Франция, за да се улеснят работодателите и осигурените лица при спазване на техните задължения и ползване на права.

Събирането на социалноосигурителните вноски във Франция се извършва от Централна агенция с 105 локални (местни) офиса и 4 задгранични бюра. Събраните вноски финансират социалноосигурителните схеми и осигуряват средства за здравна помощ и други видове плащания, които обхващат почти цялото население. В рамките на националната социалноосигурителна система съществуват три обособени фонда – Фонд “Семейни добавки (помощи)”, фонд “Болест” и фонд “Пенсии”.

Задължението за осигуряване възниква след регистрация на дейността, която лицето упражнява. Органите, които извършват регистрацията, са:

- Търговската камара – за фирмите от индустриалния сектор;

- Камарата на занаятчиите – за едноличните

търговци и занаятчиите, извършващи ръчен труд;

– Агенцията за събиране на социалноосигурителните вноски и вноските за семейни добавки – за лицата, упражняващи свободна професия и организациите с нестопанска цел.

На основата на тази регистрация всеки осигурител получава уникален регистрационен номер, по който след това се подава и контролира информацията.

Фирмите, които имат до 9 работника, внасят осигурителните вноски до 15 януари, 15 април, 15 юли и 15 октомври на календарната година. Фирмите с наети лица над този брой плащат вноските ежемесечно. Поддържа се непрекъсната телефонна връзка с некоректните осигурители, за да се намали максимално броят на тези фирми и периода на закъснение на вноските. Засилени са санкциите към нередовните платци. Напр. за неподаване на декларация глобата е 7,50 евро за всеки нает работник, но не повече от 750 евро; при забавяне или неплащане на вноските повече от 3 месеца се налага наказателна лихва от 10% върху дължимата сума и за всеки следващи три месеца – по още 2%; за работа в неформалния сектор глобата е 45 000 евро и 3 години затвор.

Вноските не могат да бъдат намалявани или опрощавани, но се прилага процедура на разсрочено плащане или се сключва мораториум за отложено плащане при определени случаи. Създаден е и публичен орган за вземанията, когато се надхвърли определен от Агенцията по социалноосигурителните вноски срок за събиране на задълженията.

Във Франция има регистрирани 5,5 млн. фирми, самоосигуряващи се лица и осигурители. Равнището на събираемост е 98,9%, като не се взема предвид процента на невнасящите вноски поради заетост в неформалната икономика.

Общият размер на приходите от социалноосигурителни вноски за 2002 г. възлиза на 268 млрд. евро. От проведените ревизии 43% завършват с ревизионни актове и годишно се ревизират около 19% от всички осигурители.

Докладът на г-н Йорг Розе – старши експерт от Дирекцията за контрол във Федералния институт по социално осигуряване за наетите работници (BFA) в Германия, насочи вниманието на участниците в работната среща към процедурите за контрол и наблюдение върху работодателите и за мерките, които се предприемат в случаите на избягване плащането на осигурителни вноски. Броят на инспекторите във Федералния институт по социално осигуряване за наетите работници е 1400 души и броят на проведените ревизии през 2002 г. е

389 000, вкл. 35 000 случаи на фирми в несъстоятелност, 2380 ревизии на фирми, работещи в неформалния сектор и черния пазар. Съставени са ревизионни актове за 288,1 млн. евро. През последните години особено внимание се отделя на сегментирането на осигурителите и превантивния контрол върху рисковите осигурители и периодичната кампания за санкциите при неспазване на социалноосигурителните задължения. Публикува се и списък на големите длъжници във водещи ежедневници и други издания.

Особен интерес предизвиква докладът на Джорджио Крака – изпълнителен директор на Дирекцията за осигурителни вноски към Националния институт по социално осигуряване на Италия. Задължителното социално осигуряване в Италия е въведено с Указ № 1827 от 2 октомври 1935 г. То включва:

- осигуряване за пенсия;
- краткосрочно осигуряване (обезщетения за болест, майчинство, добавки за взаимния фонд, семейни здравни грижи – гледане на болен член на семейството, безработица и плащанията от гаранционен фонд в случаите на фалит и съкращения).

Социалноосигурителните и здравните вноски се изчисляват на базата на фиксиран процент от облагаемия доход на работещите. Този процент варира в зависимост от вида дейност, типа на заетост и професионалната категория на работещите.

В най-общия случай вноската за пенсия е 32,7%, от които 8,89% се плащат от работника. В допълнение към вноската за пенсия се правят и вноски за схемите за краткосрочно осигуряване (безработица, болест, майчинство, семейни здравни помощи, компенсации и плащания от гаранционен фонд в случаите на фалит и съкращения).

От 1 януари 1999 г. заедно с плащане на осигурителните вноски се подават и декларации с персоналните данни за наетите лица и самоосигуряващите се лица, данни за трудовия стаж, възнаграждението, отработените и неотработените дни, рискове, за които лицата са осигурени, и отразява на фирмата. Най-късно до 16-то число на месеца, следващ този за който се отнася информацията, трябва да бъдат подадени декларациите от работодателите и самоосигуряващите се лица. Системата на регистъра и цялата архитектура на информационната система на Италианския осигурителен институт е много сходна с нашата информационна система, но в същото време има достъп до системите на данъчната администрация, системите на трите телекомуникационни компании на територията

на Италия и системата на националната им електроразпределителна компания. На базата на този разширен достъп се прави т.нар. кръстосан контрол за разкриване на нерегистрираните работодатели, които изобщо не плащат осигурителни вноски.

От края на 2000 г. са въведени много по-строги санкции за некоректните осигурители, които включват:

- увеличаване размера на наказателната лихва при забавяне на вноските до 5,5% над основния лихвен процент за първите шест месеца и след това постепенно нарастване до 40% върху дължимите вноски в зависимост от периода на забавянето. (За сведение основният лихвен процент от 12.05.2003 г. е 2,5%).

- при избягване плащането на осигурителни вноски глобата е равна на 30% от сумата на дължимите вноски и ако до една година същите не се внесат, нараства до 60% от сумата на дължимите вноски.

В борбата против избягване плащането на осигурителни вноски участват не само органите на социалната администрация, но и всички заинтересовани страни – синдикати, митници, данъчна администрация, служби по трудовите отношения и неправителствени организации, които анализират процеса на глобализация на труда и черния пазар на труда.

Предприемат се и много действия за срочното и качествено обслужване на работодателите и осигурените лица – електронно подаване на информацията, електронна проверка на досието на всеки осигурен при специален режим за достъп до информацията, съвместни услуги с банките и другите правителствени агенции.

В проведените дискусии след докладите участваха представителите от почти всички страни и представиха своя опит и проблеми по разглежданите теми.

Опитът на България по отношение на новите политики за повишаване събираемостта на осигурителните вноски и подобряване на контрола беше оценен високо, особено като се има предвид, че само НОИ събира всички видове осигурителни вноски – социални, здравни и вноски за допълнително задължително пенсионно осигуряване и извършва краткосрочните и дългосрочните осигурителни плащания. Освен това провежда и доброволното и принудителното събиране на задълженията. Подробна информация беше предоставена за резултатите от въвеждането на минималните осигурителни доходи по дейности и професии и регистрацията на трудовите договори, както и за провежданата вече сегментация на осигурителите и превантивен

контрол по спазване на задълженията.

Работната среща приключи с изработване на комплекс от мерки за насърчаване на работодателите и осигурените лица да спазват доброволно задълженията си към осигуряването. Тези мерки включват:

1. Опростяване на правилата за внасяне на осигурителните вноски, на процедурите и формулярите.

2. Предоставяне на достатъчна и навременна информация на обществеността относно промените в осигуряването, когато има такива; осигуряване на консултации и други услуги, подпомагащи работодателите и осигурените лица;

3. Обвързване коректността на плащане на осигурителните вноски с възможността за участие на работодателите (фирмите) в публични търгове, получаването на лицензи и други разрешителни режими и т.н.;

4. Координация с всички заинтересовани институции и организации с цел засичане на нередовните и нерегистрирани работодатели, които не плащат осигурителни вноски. Прилагане на подхода на кръстосания контрол, където законодателството разрешава обмен на необходимата информация;

5. Периодично оповестяване в медиите на най-коректните и най-некоректните осигурители (работодатели);

6. Предоставяне на информация на осигурените лица за осигурителните им вноски и осигурителни права;

7. Разработване на морален кодекс на осигурителните администрации. Прилагане на най-добрите практики;

8. Една администрация да събира пенсионните и здравните вноски и вноските за другите осигурителни рискове (болест, майчинство, трудова злополука и т.н.);

9. Опрощаване/разсрочване на задълженията за осигурителни вноски;

10. Въвеждане на диференцирана осигурителна вноска за трудова злополука и професионална болест в зависимост от честотата и тежестта на случаите и насърчаване превенцията на охраната на труда.

На настоящия етап от пенсионната реформа в България Националният осигурителен институт може да отчете, че прилага първите девет от десетте посочени по-горе мерки за подобряване на събираемостта и контрола върху доброволното спазване на задълженията. В процес на разработване е и методиката за диференциране на осигурителната вноска за трудова злополука и професионална болест и въвеждането на тази диференцирана вноска от 1 януари 2005 г.

РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ “СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ” - ЛОВЕЧ

Боян Боянов,
директор на РУСО - Ловеч

Районно управление “Социално осигуряване” – Ловеч е териториално поделение на НОИ, на територията на Ловешка област, включваща 8 общини: Ловеч, Троян, Тетевен, Луковит, Ябланица, Угърчин, Летница и Априлци. Основният предмет на дейност е събирането на осигурителните вноски и вземания на държавното обществено осигуряване, събирането на осигурителните вноски на здравното осигуряване, фонд “ПКБ” и допълнителното задължително пенсионно осигуряване.

В РУСО Ловеч работят 80 човека: 57 жени и 23 мъже, от тях с висше образование са 60 човека, което е важен фактор за успешното осъществяване на реформата в системата на ДОО. С цел развитието и управлението на човешките ресурси, в системата на НОИ се разработиха и въведоха системи за планиране, подбор и назначаване на персонала; оценка на трудовото изпълнение на всеки служител; обучение на персонала и т.н., даващи възможност да се посрещнат предизвикателствата на реформата. Първостепенна задача в ежедневната работа на служителите е качествено и бързо обслужване на гражданите.

Административно и организационно служителите в РУСО Ловеч са обособени в следните отдели: “Осигурителни вноски и краткосрочно осигуряване”, “Пенсии”, “Финансово-счетоводна дейност” и два отделно обособени сектора: “Човешки ресурси и управление на собствеността” и “Информационни системи”. РУСО извършва плащането на пенсии, организира дейността по другите осигурителни плащания, събира информация и поддържа информационна система за осигурените лица, осигурителите и самоосигуряващите се. Създадена е добра организация на работа във всички функционални звена на управлението, така че задачите

да се изпълняват качествено и в срок.

Към деветмесечието изпълнението на приходите е в размер на 31 742 397 лв., а разходите са 55 704 985 лв.

Изпълнението на приходите и разходите по фондове е както следва:

- Фонд “Пенсии”: приходи – 25 603 994 лв.;
разходи – 48 233 441 лв.
- Фонд “ТЗПБ”: приходи – 521 502 лв.;
разходи – 504 827 лв.
- Фонд “ОЗМ”: приходи – 2 313 277 лв.;
разходи – 4 541 007.
- Фонд “Безработица”: приходи – 2 939 309 лв.;
разходи – 1 843 467 лв.

Приемната на РУСО – Ловеч е организирана по начин, по който най-пълноценно да бъдат обслужвани всички граждани и да се ограничи потокът от хора към служителите в административната сграда. В Приемната са обособени 8 работни места: за двама инспектори от сектор “Отпускане на пенсии” и сектор “Изплащане на пенсии”, които приемат, завеждат и разпределят всички документи, свързани с пенсионното осигуряване; за един финансов ревизор, който заверява исканията на осигурителните каси и осигурителните книжки и петима инспектори “РОД по ДОО”, които приемат данни за осигурените лица на хартиен или магнитен носител и уведомленията по чл. 62, ал. 4 от Кодекса на труда, а също така обслужват и осигурителите с регистрацията на фирмите и във връзка с установяването на здравноосигурителния статус на осигурените лица. За улеснение на гражданите директорът, началник-отдел “ОВКО” и началник-отдел “Пенсии” дават консултации по компетентност на въпроси по пенсионното и осигурителното законодателство в определените приемни часове два пъти седмично.

В отдел “ОВКО” има два сектора: “Контролно-ревизионна дейност” и “Регистрация и осъществяване на дейността по ДОО”, в които работят общо 29 човека. Основна дейност на отдела е регистрация на фирмите, събиране на данни за осигурените и самоосигуряващите се лица, контролно-ревизионна дейност, експертиза на работоспособността и регистриране и отчитане на трудовите злополуки и професионалните заболявания.

Към 30.09.2003 г. регистрираните осигурители в РУСО Ловеч са 13 248, от които 9921 са еднолични търговци. По данни от Персоналния регистър на НОИ осигурените лица са 36 813.

Към 30.09.2003 г., съгласно Наредба №5 на МТСП, са регистрирани 74 329 уведомления, от тях 37 441 бр. са заверени към 31.12.2002 г., а 19 548 са новите трудови договори. Приемането на уведомленията се извършва в РУСО-Ловеч и в три-те бюра по труда на територията на област Ловеч.

На основание чл. 8 от КСО в РУСО-Ловеч са регистрирани 7 осигурителни каси.

За периода 01.01.2003-30.09.2003 г. са издадени 878 удостоверения на осигурители, удостоверяващи липса или наличие на задължения към фондовете на ДОО, НЗОК, ДЗПО.

В РУСО-Ловеч контролно-ревизионната дейност се осъществява от 16 финансови ревизори. За периода 01.01.2003 г. – 30.09.2003 са извършени 675 финансови ревизии по приходите и разходите на ДОО, по приходите на НЗОК, фонд “ПКБ” и ДЗПО. От тях с акт за начет са приключили 318, а 357 - с ревизионна записка. Установените задължения по фондове за периода възлизат на:

- за ДОО – 3 266 536 лв.
- за НЗОК 533 654 лв.
- за ДЗПО проф. фондове – 20 772 лв.
- за ДЗПО универсални фондове – 66 220 лв.

За периода 01.01.2003 – 30.09.2003 г. общият брой на длъжниците, които не са погасили доброволно задълженията си към ДОО до влизане в сила на разпореждането, е 120.

На осигурители, които доброволно не са погасили задълженията си по ревизионни актове за начет, се налагат запори по разплащателните им сметки в банките. Броят на изпратените заповрни съобщения е 123. Броят на осигурителите, погасили задълженията си по този ред, е 28, а общият размер на погасените задължения чрез наложен заповр е 1 054 343 лв.

На основание чл. 146, ал. 3 от ДПК, след изтичане на шестмесечния период от налагане на за-

пора и при несъбрано задължение, преписките за тези длъжници се изпращат в Агенцията за държавни вземания (АДВ) за принудително събиране. Към 30.09.2003 г. са изпратени 293 бр. преписки на АДВ-Русе със задължения:

- за ДОО – 5 056 715 лв.
- за НЗОК – 273 209 лв.
- за ДЗПО професионални фондове – 702 лв.
- за ДЗПО универсални фондове – 5 010 лв.

Събраните суми за периода от АДВ-Русе са както следва:

- за ДОО – 313 040 лв.
- за НЗОК – 7538 лв.

За периода са издадени 115 наказателни постановления за налагане на административни нарушения и са събрани суми за 4250 лв. Наложени са обезпечителни мерки на 21 осигурители.

Най-големи длъжници към НОИ са:

- “Елпром – ЕМТ” АД – гр. Тетевен
- “Глоком” ООД – с. Гложене
- “Хармония – ТМ” АД – гр. Тетевен
- “ТЕССО” – гр. Луковит
- “Дебриплат” ООД – гр. Тетевен
- “Прима Лакта” ООД – гр. Ловеч

В резултат на съвместната дейност на РУСО-Ловеч и Териториална данъчна дирекция – Ловеч, във връзка с писмо на НОИ изх. № 91-01-129/20.05.2002 г. и на основание чл. 110, ал. 5, т. 3 от КСО са събрани – 43 648 лв.

На основание сключеното Споразумение за координация и сътрудничество с Дирекция “Областна инспекция по труда” – Ловеч са извършени 17 съвместни проверки.

За периода 01.01.2003–30.09.2003 г. са извършени 31 проверки на лечебни заведения от експерта по експертизата на работоспособността. От тях 11 са извършени съвместно с експерта по ЕР от Районен център по здравеопазване гр. Ловеч. При всяка проверка се оказва методическа помощ на лекарите с разясняване на различни казуси във връзка с временната работоспособност. За същия период са обжалвани 13 болнични листи, от които 6 са отменени. Общо са проверени и заверени 4245 бр. експертни решения на ТЕЛК, от тях са обжалвани 31 бр.

Съгласно Инструкция № 1 за условията и реда за разходване на средствата от бюджета на НОИ, се отпускат парични помощи за профилактика и рехабилитация на осигурени лица със съответни заболявания. За посочения период са издадени 397 удостоверения за профилактика и рехабилитация.

В РУСО-Ловеч от началото на годината до 30.09.2003 г. са подадени 111 декларации за трудови злополуки, по които инспектор “Трудови злополуки” се е произнесъл с разпореждане за приемането им. Получени са и 6 бр. бързи известия за професионални заболявания, като по всички тях са извършени и приключили проучвания.

В отдел “Пенсии” работят 34 служители, разпределени в два сектора “Отпускане на пенсии” и “Изплащане на пенсии”. Отделът извършва дейността на НОИ по пенсионното осигуряване на гражданите. В сектор “Отпускане на пенсии” работят пет екипа по трима служители (1 контролор и двама инспектори) и 4 инспектори в архива. В сектор “Изплащане на пенсии” работят 11 служители (3 контролори и 8 инспектори).

На територията на област Ловеч РУСО-Ловеч обслужва 55 097 пенсионери. Броят на пенсиите към 30.09.2003 г. е 80 336.

За периода 01.01.2003 – 30.09.2003 г. са постъпили 7469 заявления, от които 4338 бр. за отпускане на нови пенсии и 3100 бр. за промени по отпуснати пенсии. Прекратени или спрени са пенсии на 1414 пенсионери, като най-често причините са смърт, навършване на възрастта, до която може да се получава наследствена пенсия, пенсията не се получава повече от 6 месеца и др. На 1547 инвалиди е продължен срокът за изплащане на пенсията след преосвидетелстване от ТЕЛК. През периода са приети 381 документа на учащи за продължаване срока на изплащане на пенсията и 456 декларации за изплащане на месечни помощи за деца до навършване на 18-годишна възраст.

Издадени са 35 разпореждания за неправилно получени пенсии по вина на пенсионери за 10 138 лв., като най-често причина за дълговете е укритият осигурителен доход след 01.01.1997 г. От тях са възстановени дългове по 22 разпореждания за 3016 лв, а останалите се погасяват чрез удръжки от пенсиите.

В изпълнение на националната програма “Помощ за пенсиониране” за периода 01.01.2003–30.09.2003 г. са издадени 70 броя удостоверения. По жалби на граждани са постановени 35 решения на директора на РУСО.

Във връзка с установени несъответствия между информацията в Персоналния регистър за осигурените лица на НОИ и данните за трудовия стаж и осигурителния доход, съдържащи се в база данни “Пенсии”, се предприеха мерки и се извършва предварителен контрол по новопредставяните документи за пенсиониране и последващ контрол по отношение на отпуснатите и изменени след 01.01.1997 г. пенсии. При установен грешен осигурителен доход контролните органи на РУСО извършват проверка в осигурителите, като за резултатите се съставя констативен протокол. От въвеждането на тази практика са установени различия по 114 преписки.

Във връзка с различията между данните от Персоналния регистър и пенсионните преписки са изпратени 867 писма до осигурителите, с които е изискано от тях да потвърдят данните в издаденото удостоверение УП-2, да издадат ново удостоверение УП-2 в случай на констатиране на различия в изплащателните ведомости и да подадат липсващи или коригирани данни в Персоналния регистър. От тях 181 броя са предадени за проверка от финансовите ревизори към отдел “ОВКО”.

Изплащането на пенсиите се извършва в 112 пощенски станции и 22 банкови клона, разпределени както следва: в пощенските станции 39 063 пенсионери и в банковите клонове – 16 014.

През 2003 г., съгласно чл. 93 от НПОС, се осъществи контрол по изплащането на пенсиите в пощенските станции от служители на сектор “Изплащане на пенсии” по предварително изготвен и съгласуван с ТП “Български пощи” гр. Ловеч график. Обект на проверките са разходването на преведените парични средства, изплащане на пенсии по изплащателни картони, изплащане на пенсии на упълномощени лица, изплащане на пенсии с пенсионен запис, изплащане на пенсии при смяна на местоживееене на получателя. При констатирани нарушения при изплащане на пенсиите са взети съответните мерки.

Ръководството и колективът на РУСО-Ловеч със своите знания и професионализъм полагат всички усилия за повишаване общественото доверие към институцията и провежданата социална политика.

Празникът

11 НОЕМВРИ – СВЕТИ ВЕЛИКОМЪЧЕНИК МИНА И ДЕН НА СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ

Валентина Минчева,
главен експерт в отдел “Връзки с обществеността”

На 11 ноември 2003 г., когато се почита паметта на Свети великомъченик Мина, Националният осигурителен институт за втори път празнува своя професионален празник – Денят на социалното осигуряване. По този случай в Народната библиотека “Св. св. Кирил и Методий” се откри изложба на тема “Социалното осигуряване в България – минало, настояще бъдеще”, организирана от Националният осигурителен институт със съдействието на Главно управление на архивите при Министерски съвет, Централен държавен архив и специалисти от НБКМ.

Целта на изложбата беше да популяризира сред широката общественост историята и традициите в областта на социалното осигуряване в България, както и да покаже в по-достъпен и интересен вид съвременната дейност на Националният осигурителен институт.

На двадесет табла и пет витрини бяха изложени български, сръбски, руски и гръцки ръкописни и старопечатни книги от фондовете на Народна библиотека, съдържащи жития, молитви и служби на Св. Мина, както и много документи и материали, отразяващи развитието на социалното осигуряване в България от първите години след Освобождението до наши дни.

Сред стотиците прегледани архивни материали от фондовете на Централния държавен архив бяха открити много нови и интересни документи, повечето от които бяха показани на изложбата за първи път. Така например беше открит и показан първият социален закон, приет от Народното събрание веднага след Освобождението, а именно “**Закон за подобрение положението на бедните от поборниците в разните движения за освобождението и на семействата на загиналите от тях**”, носещ

датата **3.05.1880 г.** Този закон измести назад във времето началната дата на социалното осигуряване в България и показва, че ние сме една от малкото държави в Европа, а и в света, които в този период са приели нормативен акт, слагащ начало на дейност в една толкова важна сфера за развитието на един народ. През 2005 г. ние с гордост можем да честваме **125 години социално осигуряване в България!**

Голям интерес сред публиката предизвикаха показаните на изложбата прошения за отпускане на пенсии на поборници и техни наследници – Панайот Хитов, поп Харитон, Илю Войвода, Иванка Ботева – майка на Хр. Ботев, Яна Кунчева – сестра на В. Левски, Мария Петлешкова – съпруга на В. Петлешков и мн. др.

С много документи беше отразено развитието на социалното законодателство от края на XIX и 30-те години на XX век – Закон за пенсиите за инвалидност на военните лица (1886 г.), Закон за пенсиите на учителите (1888 г.), Законоположение за пенсиите на министрите (1889 г.), Закон за насърчаване на местната индустрия (1895 г.), Закон за женския и детския труд (1905 г.), Закон за обществените осигуровки (1924 г.), Закон за настаняване на работа и осигуряване при безработица (1925 г.), Закон за пенсиите за изслужено време (1932 г.) и т. н.

Със Закона за обществените осигуровки от **1924 г.** България първа създава на Балканите **цялостно обществено осигуряване**, обхващащо всички категории наемни работници и всички видове обществени осигуровки: злополука и професионална болест; болест и майчинство; инвалидност, старост и смърт. Всяка осигуровка е финансово самостоятелна, имуществено и счетоводно обособена.

Една година по-късно – **1925 г.**, със Закона за

настаняване на работа и **осигуряване при безработица**, социалното осигуряване в България добива напълно завършен вид. Включва вече всички социални рискове, познати на осигурителната система по онова време.

На табла и във витрини беше проследено и развитието на институциите, управляващи социалното осигуряване на работниците и служителите – създаването на Института за обществено осигуряване през 1941 г., трансформирането му в Държавен институт за обществено осигуряване през 1948 г., който обединява всички съществуващи в страната самостоятелни осигурителни фондове и каси и слага начало на държавно-бюджетното осигуряване, създаването на Главно управление “Социално осигуряване” към Комитета по труда и социалното дело през 1984 г. и т.н. до създаването на Националния осигурителен институт през 1995 г. С разнообразни материали беше представена реформата на осигурителната система, както и стратегията за бъдещото развитие на Националния осигурителен институт.

В отделни витрини бяха показани снимки на членовете на Върховния съвет на труда от 1940 г., на дейци на социалното дело, пенсионни и осигурителни книжки, протоколни книги на осигурителни дружества и каси, отделни броеве на “Държавен вестник” с по-важните укази и закони в областта на социалното осигуряване, както и много издания и награди на Националния осигурителен институт.

Документалната изложба “Социалното осигуряване в България – минало, настояще, бъдеще” беше отразена от медиите, чиито представители проявиха нескрит интерес. Отзивите за нея показваха, че темата за социалното осигуряване, респ. дейността на Националния осигурителен институт, не е толкова скучна и неразбираема, стига да бъдат положени усилия тя да бъде показана и разяснена по подходящ за широката аудитория начин.

След закриването на изложбата таблата бяха допълнително оформени така, че да бъдат преносими и да могат да бъдат представени в районните управления “Социално осигуряване”.

Повече информация за социалното осигуряване и пенсионната реформа можете да получите от страниците в Интернет на:

Национален осигурителен институт

www.nssi.bg

Министерство на труда и социалната политика

www.mlsp.government.bg

Комисия за финансов надзор

www.fsc.bg

*Проект “Пазар на труда”
към Американската агенция за
международно развитие*

www.pension.bg

Редакционната колегия очаква от читателите на Бюлетина на НОИ мнения и предложения за материали на адреса на редакцията:

*1303 София, бул. “Ал. Стамболийски” № 62-64
Тел: 02 926 1010; 02 926 1234*

Бюлетинът се разпространява безплатно.